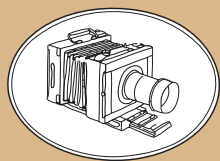

OBJEKTIV

Nr. 130

December 2010

JPA 288

Dansk Fotohistorisk Selskab

INDHOLD

3

JPA 288

Elo Lundin Christensen

11

De fuldautomatiske kameraer for 50 år siden

Klaus-Eckard Riess

17

Store personligheder i den tyske fotoindustri

(4)

Reinhold Heidecke

(1881-1960)

Klaus-Eckard Riess

20

VEB Pentacon Pentina

- kameraet, der nok var en fejltagelse

Leif Johansen

24

Foto i USA

4.del

Mercury kameraet

Hans Elfelt Bonnesen

28

BILLEDGRUPPEN

35

BOG & UDSILLINGSOMTALE

42

SAMLERDILLEN

44

'DIT & DAT'

Foreningsmeddelelser, anvisnings- og orienteringsnyt

Layout & redaktion: Flemming Berendt

ANVISNINGSSALGET DEN 2. DECEMBER
AFHOLDES I DET NYRENOVEREDE
ØSTERBROHuset
ÅRHUSGADE 103. København Ø, kl. 19:00

Forside: *Det smukke håndlavede Nellerødkamera*

JPA 288

Elo Lundin Christensen

Det smukke stereoskopkamera med tydelig nummerering

En solstrålehistorie midt om sommeren.

Der dukker et billede op på InternetQXL, et Minolta spejlreflekskamera med ekstra linser og andet tilbehør, men bagerst i billedet står et mahognikamera, der ser havareret ud, der mangler objektiv og lukker, og der er monteret nogle klapper i messing foran, bagerst er der en metalkassette, der også ser uoriginal ud, men kameraet ser ud til at være et stereoskopkamera, og da jeg ikke i min samling har et stereoskopkamera udført i træ, beslutter jeg mig for, at det skal jeg have, selv om det tilsyneladende er et defekt kamera.

Der er to andre, der også er interesseret, men jeg havde besluttet mig, så det ender med, at jeg får det. Jeg venter med længsel for at undersøge dets

identitet. Det er først efter ca. 5 minutter, jeg opdagede, at der står JPA 288. Meget spændende, jeg har læst om det et sted, og tænkte straks på Nellerødmanden, så ind og søge i mine gamle numre af Objektiv for at finde temanummeret om Jens Poul Andersen. Ganske rigtigt jeg stod med et ukendt Nellerødkamera og konstaterede samtidigt, at den uoriginale filmkassette var en af hans sjældne og dyre aluminiumskassetter. Det går først senere op for mig, at det er en packfilmholder til 12 optagelser. Så den var i høj grad original. Der var billeder af lignende kameraer, så da det gik op for mig, at fronten med klapperne var til at lukke, dukkede den fine JPA konstruerede stereoskoplukker op.

Opslået solafskærmning

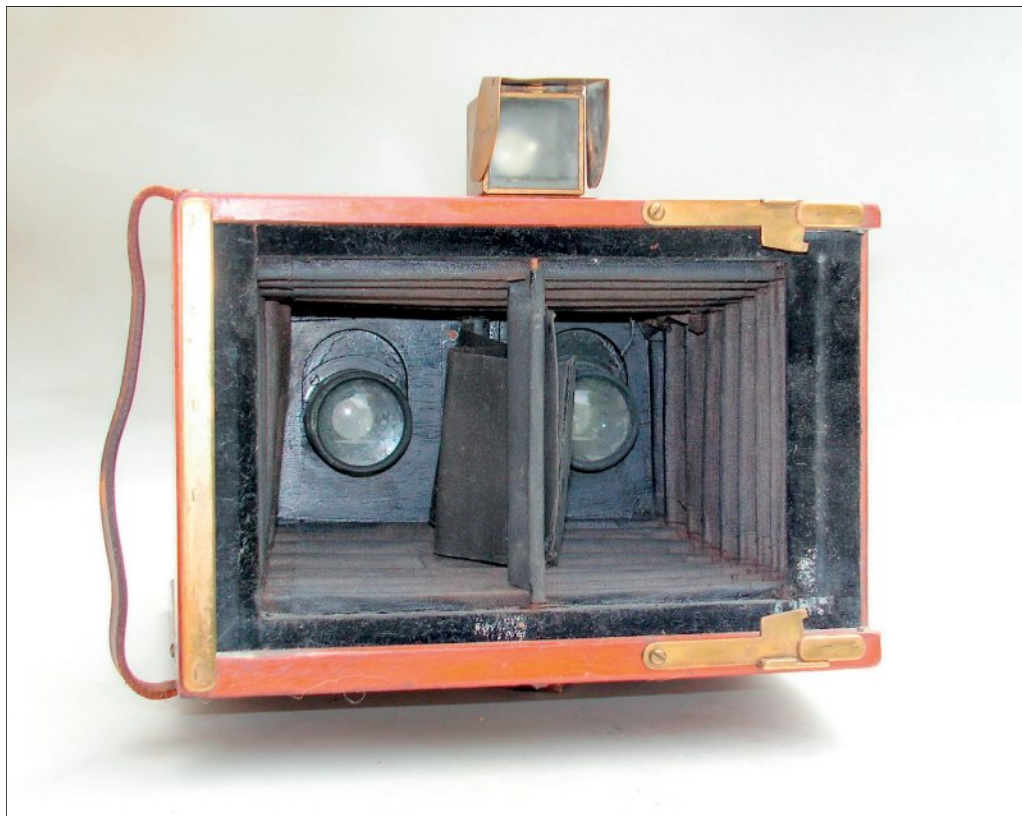

Fast front med mulighed for forskydning

Af med filmholderen, og sandelig om der ikke var to objektiver monteret inde i bælgen. Det var fantastisk, det 'havarede' kamera viste sig at være en sjældenhed, med originale dele, og da søgeren også dukkede op i tilbehørstasken, var jeg en glad mand, det kunne ikke være bedre. Bælgen var lidt defekt (revnet) ellers var alt lutter lykke. Det var et fund, som jeg syntes var værdigt til at komme i Objektiv, så jeg kontaktede F. Berendt, der straks var interesseret, og samtidig oplyste mig om, at der var fundet endnu to JPA kameraer.

Så vidt jeg kan se, er der fundet 3 stk. fra 1994 til 2007, nr. 257 og nr. 289, der ikke er stereoskopapparater, den sidste nr. 277 står der intet om, kun at det er i privat eje. Der er samtidig fundet notater, men ikke kameraer, om yderligere 6 kameraer mellem 1899 og 1903, iblandt dem er der to stereoskopmodeller, nr. 263 og 264. Det er først nu i 2010, at der igen dukker 3 kameraer op.

Jeg kontaktede sælger for at finde ud af lidt historie om det, men det var ikke meget de kunne/ville oplyse. Det var fra et dødsbo i Jylland, muligvis

Sandelig om der ikke var to objektiver inde i bælgen

nær Varde. Så vidt så godt, så må jeg selv se, hvad jeg kan finde ud af, hvornår det er fra, og hvor sjældne var stereoskopkameraerne fra JPA.

Det viser sig at mellem 1887 og til starten af 1920'erne var interessen for stereoskopbilleder meget stor i Danmark, det har nok noget at gøre med Elfelts meget populære Stereoskop Galleri.

Han udstyrede rejselystne fotoamatører med et stereoskopkamera og den fornødne vejledning i fotografering, mod rettingerne til stereoskopbillederne. Hvor mange kameraer, det drejede sig om vides ikke. Det kunne sådan set godt være mit kamera, som kunne være brugt, da det formentlig er bygget i 1904-05.

Noget af det sjove ved at finde et nyt kamera er jo netop at finde oplysninger om det. Så alle mine gamle numre af Objektiv blev gennemført, og det jeg kunne finde om JPA og Peter Elfelt, blev sorteret fra og gennemgået minutøst. Her er så mine tanker om det spændende kamera.

Listen over de nu 72 kendte kameraer, siger nok lidt om antallet af stereoskopapparater, ud af dem er 21 kendte stereoskop- eller kombimodeller. Heraf er de 13 rene stereoskopapparater i format 10x15,5, cm samt de to første i et andet format, og der er 6 multiformat rejsekameraer.

Det vil sige knap 1/3 af de kendte er beregnet til stereoskopoptagelser. Hvad kan de 21 modeller fortælle, når man ser grundigere på listen og billederne.

De kendte stereoskopkameraer begynder med 3 modeller af de ældste uden nummer. De er alle 3 forskellige.

Uden nr. Et 12x16,5 cm stereoskopkassekamera. Afstandsindstilling: et skydekassearrangement. Optik: to messingobjektiver uden navn og nummer monteret skjult i kamerakassen bag revolverblenden og lukkeren. Lukkeren: egen konstruktion, en simpel vippelukker, der virker ved hjælp af en elastik.

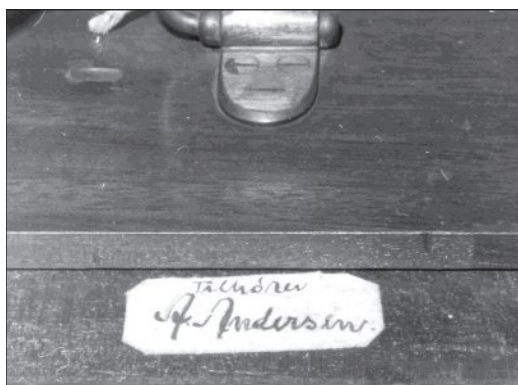

Uden nummer

Aftagelig messingsøger med solklap

Uden nr. Et 9x18 cm stereoskopkassekamera. Afstandsindstilling med et skydekassearrangement, indstilles med drejeknap i siden og tandskinner. Optik: to messingobjektiver uden navn og nummer, monteret på forpladen, med stikblænde. Lukkeren: ingen lukker. Kameraet har formentlig været brugt af JPA selv, ifølge påklæbet seddel.

JPA's eget kamera

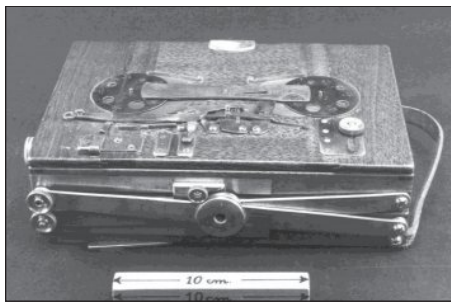
Uden nr. Et 10x15,5 cm stereoskopbælgkamera. Afstandsindstilling: vides ikke. Optik: to messingobjektiver uden navn og nummer, monteret skjult i bælggen bag blænden og lukkeren. Lukkeren: egen konstruktion. Denne lukkertype bruges i langt de fleste JPA stereoskopkameraer lige til de sidste, med få ændringer gennem tiden. (Mit har som førstegangsmodel, monteret en solblænde foran). Der er ingen frontklap, men to klapper i siderne der fastholder objektivbrættet i rette længde. Denne måde at fastholde objektivbrættet på er også brugt til næste kendte stereoskopmodel **nr. 163.**

Nr. 163. Et 10x15,5 cm stereoskopbælgkamera. Afstandsindstilling: formentlig med udtræk. Optik: to messingobjektiver uden navn og nummer, monteret skjult i bælggen bag blænden og lukkeren. Lukkeren: intet oplyst. Ejer: Nationalmuseet. Deponeret hos Danmarks Tekniske Museum (DTM).

Nr. 203. Et 10x15,5 cm stereoskopkamera med frontklap. (messingbeslag). Afstandsindstilling: formentlig med udtræk eller drejeknap og tandskinner. Optik: to messingobjektiver uden navn og nummer. De er monteret skjult i bælggen bag ved blænden og lukkeren. Lukkeren: der er ikke oplyst noget. Ejer: DTM.

Nr. 204. Et 12x16,5 cm rejsekamera med frontklap. Forberedt til stereoskopoptik. Messingbeslag. Afstandsindstilling: formentlig med udtræk eller drejeknap og tandskinner. Optik: ingen, men forberedt til stereoskopoptik. Lukkeren: der er ikke oplyst noget. Ejer: DTM. Brændt ved magasinbranden i juni 1978.

Nr. 212. Et 10x15,5 cm stereoskopkamera med saksekonstruktion (knækled), uden klap eller bundplade. Messingbeslag. Afstandsindstilling: med skydeknap på forbrættet. Optik: to messingobjektiver uden navn og nummer, monteret skjult i bælggen bag revolverblænden og lukkeren. Lukkeren: egen konstruktion. Ejer: Værløse Egnsmuseum.

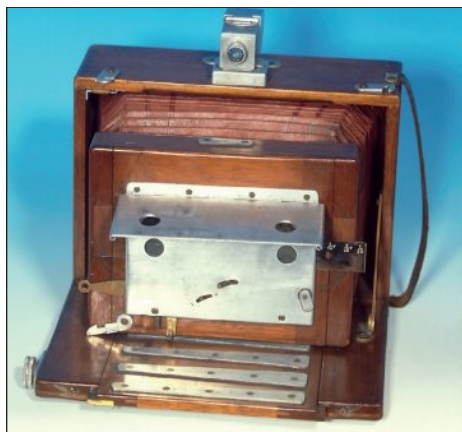
Nr. 218 med saksekonstruktion

Nr. 218. Et 10x15,5 cm stereoskopkamera med saksekonstruktion, 4 holdere uden klap eller bundplade. Messingbeslag. Afstandsindstilling: vides ikke. Optik: to messingobjektiver uden navn og nummer, monteret skjult i bælgens bag revolverblænden og lukkeren. Lukkeren: egen konstruktion. Søger: klapprammesøger med optik. Taske og seks aluminiumskassetter. Ejer: Privat.

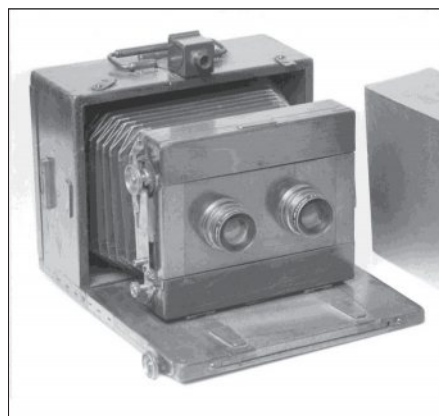
De 6 aluminiumskassetter

Nr. 230. Et 10x15,5 cm stereoskopkamera med frontklap. Rød bælg. Aluminiumsbeslag. Afstandsindstilling: med drejeknap, tandskinner og monteringsholdere til objektivbrættet. Optik: to messingobjektiver uden navn og nummer, monteret skjult i bælgens bag skydeblænden og lukkeren. Lukkeren: egen konstruktion, men fremstillet i aluminium. Søger: løs søger med afskærmning. Meget let at montere på den koniske fatning på kameraet (første gang vi ser et billede med samme søger som min). Ejer: Nordsjællandsk Folkemuseum.

Nr. 230

Nr. 232. Et 12x16,5 cm (1898) rejsekamera med frontklap. Messingbeslag. Afstandsindstilling: med drejeknap og tandskinner. Optik: to messingobjektiver uden navn og nummer, monteret på objektivbrættet. Lukkeren: egen konstruktion jalousilukker indbygget i objektivbrættet. Denne lukkertype var mere almindelig til de lidt større formater, som kunne bruges til mono- eller stereoskopoptagelser. Søger: løs firkantet søger, en udgave af foregående søger, bygget på næsten samme måde, bare med spejl, så der kan ses fra oven, monteres som på den koniske fatning på kameraet. Ejer: privat. Kameraet er dokumenteret til at være fremstillet til cand.polyt. E. Hirtzsprung.

Nr. 232

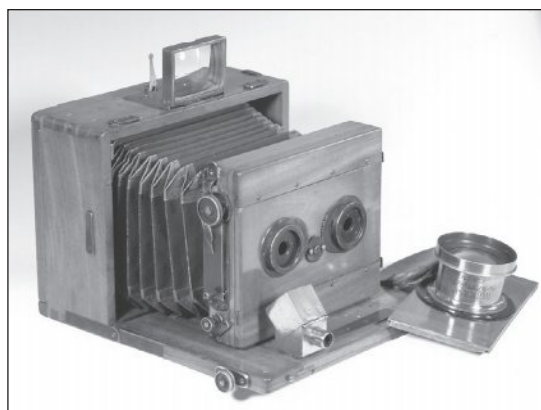
Nr. 252. Et 12x16,5 cm rejsekamera med frontklap. Messingbeslag. Afstandsindstilling: med drejeknap og tandskinner. Optik: monteret med 3 objektiver på samme objektivbræt. 1 stk. Carl Zeiss, Jena Portarlinse F 285 mm. nr. 40385, og 2 stk. Zeiss anastigmater nr. 35632 og nr. 35637 stereoskopoptikker. Kombineret mono- og stereoskopkamera. De er alle tre monteret udenpå objektivbrættet. Lukkeren: egen konstrueret jalousilukker indbygget i objektivbrættet. Søger: monteret med en firkantet spejlsøger, med afskærmning, (den bliver formentlig nu brugt til de fleste modeller). Ejer: DTM. Brændt ved magasinbranden i juni 1978

Nr. 252

Nr. 265. Et 12x16,5 cm og 13x18 cm rejsekamera/ stereoskopkamera. Messingbeslag. Afstandsindstilling: vides ikke. Optik: Carl Zeiss Protar 1:9/12 cm. Lukker: vides ikke. Søger: vides ikke. Der er meget sparsomme oplysninger om dette kamera. Det er muligt at denne model også er et kombineret mono- og stereoskopkamera. Ejer: Privat.

Nr. 273. Et 12x16,5 cm rejsekamera med frontklap. Messingbeslag. Afstandsindstilling: drejeknap og tandskinner. Optik: monteret på objektivbræt, det ene med Hermagis stereoskopoptik, Paris, nr. 30298 med skiveblænder. Det andet objektivbræt er med et E. Suter objektiv. Lukkeren: egen konstruktion indbygget i objektivbrættet. Endnu engang brugt til det større format, til mono- eller stereoskopoptagelserne. Søger: monteret med optisk klapsøger på kamerahuset. Og den firkantede spejlsøger med afskærmning, er/kan monteres på frontklappen. Ejer: Danmarks Fotomuseum.

Nr. 273

Nr. 282. Et 10x15,5 cm stereoskopkamera med speciel udtræk, uden klap. 2 hjørneholdere foroven, og 1 holder midt i bunden. Messingbeslag. Afstandsindstilling: vides ikke. Optik: lukker og optik er fronten af et Stereo Kodak Model 1. med 2 Kodak Anastigmat 1:7,7. Lukkeren: Stereo Ball Bearing. Optik og lukker er sikkert monteret på et senere tidspunkt. Søger: løs søger. Ejer: Privat.

Nr. 282

Data over Nellerød-kamera:

JPA nr. 288

Type: stereoskopisk pladekamera 10x15,5 cm i mahogni med frontklap.

Producent: kamerakonstruktør Jens Poul Andersen (JPA nr. 288), Nellerød.

Negativformat: 11x17 cm & 10,0x15,5 cm til plader og packfilm. Monteret med 1 stk. aluminium packfilmkassette. Dette format blev brugt til alle stereoskopmodellerne.

Objektiv: 2 stk. messingobjektiver skjult i bælg, uden navn eller nummer.

Fokus: 10 cm. Afstandsindstilling med tandhjul og drejeknap, fra 1 til 8 m-uendeligt.

Blænde: hulblænde med fast indstilling.

Lukker: JPA fjederlukker af egen konstruktion. M (moment) og T (åben) indstilling.

Søger: løs søger med afskærmningsklap. Ingen holder med matskive.

Årstal: ca. 1903-1905

Udstyr: foran lukkeren er monteret en klap for afskærmning for solen. 1 stk. aluminiumskassette med mahogniindlæg. Manuelt udtræk med konisk messingholder til objektivbrættet. Med frontplade med mulighed for forskydning. Der er to udløser monteret på kanten af lukkerfront pladen. Der kunne formentlig monteres en fjernudløser på de to skruer og den ekstra udløserknap. Kameraet er monteret med en messingsøger, med solskyggeklap. Sort bælg med enkelt udtræk. Ingen holder til indstilling via matglas. Messingholder på siden til at åbne filmkassetterne med som på nr. 234. To stativgevindstørrelser. Håndtaget på denne model er af læder. Indhugget navn JPA i kamerakanten. Vægt med søger og kassette 1.232 gram.

Aluminiumskassetten

Denne model er standarden for langt de fleste stereoskopkameraer, første gang er nr. 203, dog med små ændringer. Skyggeklappen foran lukkeren er den eneste kendte der har klapper i siden. Selve klappen ændres gennem tiden, både med og uden huller til objektiverne.

Nr. 292. Et 10x15,5 cm Stereoskopkamera med frontklap. Messingbeslag. Afstandsindstilling: med drejeknap og tandskinner og monteringsholdere til objektivbrættet. Optik: messingobjektiver uden navn og nummer, de er monteret skjult i bælggen bag skydeblænden og lukkeren. Lukkeren: egen konstruktion. Forpladen er i aluminium. Det er samme lukker type som på de andre JPA stereoskopmodeller. Søger: ikke nævnt, men det er sikkert den løse kikkertsøger med afskærmning. Denne model er også med håndrem, som på mit. Der er nævnt, at det er meget lig med nr. 230. Ejer: Privat.

Nr. 304. Et 10x15,5 cm. Stereoskopkamera med frontklap. Messingbeslag. Afstandsindstilling: med drejeknap og tandskinner og monteringsholdere til objektiv brættet. Optik: ikke oplyst. Lukkeren: ikke oplyst. Søger: ikke oplyst. Der er meget sparsomme oplysninger om dette kamera. Det er angivet som et stereoskopkamera med nr. 304, og formatet 11x17 cm. Ejer: DTM. Brændt ved magasinbranden i juni 1978

Nr. 309. Et 10x15,5 cm stereoskopkamera med saksekonstruktion. (knækled). Uden klap eller bundplade. Messing- og aluminiumsbeslag og aluminiums front. Afstandsindstilling: med skydeknap på forbrættet. Optik: messingobjektiver uden navn og nummer, monteret skjult i bælggen bag revolverblænden og lukkeren. Lukkeren: aluminiumslukker af egen konstruktion. Søger: ingen. Løs specialfod med stativgevind. Ejer: Privat.

Nr. 309

Nr. 317. Et 12x16,5 cm rejsekamera med frontklap. Messingbeslag. Afstandsindstilling: med drejeknap og tandskinner. Optik: stereoskopoptik uden navn og nummer, med skydehulblænde. De er monteret udenpå objektivbrættet. Lukkeren: egen konstruktion, jalousilukker indbygget i objektivbrættet. Samme lukkertype som var almindelig til det større formater. Søger: ingen. Ejer: Privat.

Nr. 319. Et 10x15,5 cm stereoskopkamera med frontklap. Messingbeslag. Afstandsindstilling: med drejeknap og tandskinner, der i dette tilfælde er monteret på fronten af frontklappen. Optik: messingobjektiver uden navn og nummer, med skydehulblænde, med følgende angivelser 1/10, 1/12 og 1/24 monteret skjult i bælggen bag skydeblænden og lukkeren. Lukkeren: egen konstruktion. Forpladen er i aluminium. Søger: løs søger, med afskærmning. Monteret med grøn bælg. Ejer: Nordsjællandsk Folkemuseum.

Nr 320. Et 10x15,5 cm stereoskopkamera med frontklap. Aluminium- og messingbeslag. Afstandsindstilling: med drejeknap og tandskinner, der lige som på **nr. 319**, er monteret på fronten af frontklappen. Optik: 2 stk. ROJA Emil Busch, Rathenow. Detektiv Aplanat No. 2A, F: 6. De er monteret skjult i bælggen bag skydeblænden. Lukkeren: egen konstruktion. Forpladen er i aluminium. Søger: løs søger med afskærmning. Ejer: DTM. Brændt ved magasinbranden i juni 1978 Kamera og kassetter var i en trækasse. På DTM's kartotekskort er angivet, at **nr. 320** var det sidste kamera JPA fremstillede. Året er angivet til 1920, da var JPA fyldt 76 år. I 2010 er der endnu ikke fundet noget kamera med højere nummer.

Det første er formatet, 11x17 cm, eller 10x15,5 cm. Det ser ud til at alle stereoskopkameraerne har samme format, uanset om der er klap- eller sakseudtræk med undtagelse af de to første. Der har før været tvivl om formatet. Når man måler hullet bag på kameraet: er det 10x15,5 cm, så hvert enkelt stereoskopbillede må være 10x7,5 cm på modellerne med formatet 10x15,5 cm.

JPA fremstillede omkring 3-4 standardmodeller, som kunne ændres efter kundens ønsker. Der var også specialmodeller, som blev bygget helt efter kundens ønsker. Ud af de 13 er 6 med en form for sakseudtræk, 7 er med frontklap. Frontklapudgaven blev brugt næsten uændret fra **nr. 203**, som er første gang denne model nævnes til den sidst byggede **nr. 320**. Mit kamera ligner meget **nr. 230**, her er også ekstra skyggefrontplader men uden klapper. De to objektiver uden identifikation er gemt i bælggen bag JPA's egen lukkerkonstruktion, der med få ændringer bruges på næsten alle stereoskopkameraer. **Nr. 230** har den samme firkantede søger. Billederne af de sidste modeller, **nr 319** og **320** viser, at modellen næsten uændret er brugt til de sidste kameraer.

Optik: Optikkerne er meget ensartede. De fleste kameraer er med indbyggede objektiver, der er skjult inde i bælggen og uden navn eller nummer. Der er 12 stereoskopkameraer med skjult indbygning og uden identifikation. Det er kun **nr. 320**, der har oplysning om de skjulte objektiver. 2 stk. RO-JA Emil Busch, Rathenow. Detektiv Aplanat No. 2A, F: 6.

Nr. 282 har fået eftermonteret fronten af et Stereo Kodak Model 1. med 2 Kodak Anastigmater 1: 7,7. Optik og lukker er monteret på et senere tidspunkt efter 1913.

Lukkeren: egen konstruktion, JPA stereoskoplukkeren dukker meget tidlig op. Den findes på det først kendte 10x15,5 cm stereoskopkamera uden nummer. Denne lukker anvendes, med få ændringer også på næsten alle 10x15,5 cm kameraerne. Der er 11 af dem med denne lukkertype. På rejsekameraerne er spaltelukkeren indbygget i objektivrættet også af egen konstruktion.

Årstal:

I 1866 fremstiller han det første kamera. I 1887 konstruerer JPA det første stereoskopkamera. I 1890 bygger han **nr. 140**. Den 23. maj 1898 et kamera uden nummer. **Nr. 232** til **nr. 264** er fremstillet i perioden fra 14. juli 1898 til 13. januar 1903. I 1904 færdiggøres **nr. 275** ifølge navnepladen **Nr. 320** kommer som det sidste i 1920.

I 1865 købte JPA bogen *'Fuldstændig Veiledning i praktisk fotografi'*, og i 1867 endnu en bog *'Kortfattet Anvisning til at dreje, arbejde i Metaller og slibe optisk Glas'*. I 1883 indgår han en aftale med Peter Elfelt om eneforhandling af hans kameraer. Denne aftale varer til Elfelts død i 1931.

Det er formentlig på dette tidspunkt (1883) at JPA indfører nummerering af sine kameraer. Det er nok også i denne periode, at der kommer mere gang i produktionen. Indtil 1883 er produktionen ret lille. I 1887 tager JPA og Elfelt på en rejse til England for at se på de nyeste kameramodeller. Til denne rejse konstruerer JPA sit første stereoskopkamera. De første engelske stereoskopbilleder bliver starten på Elfelt's idé om et 'Stereoskop Galleri', som han præsenterer for offentligheden i 1892.

JPA kommer hjem fra rejsen og fortsætter med at bygge kameraer. Året efter i 1888 har JPA en udstillingsstand med kameraer og stereoskopisk udstyr med på *'Den Nordiske Industri- Landbrugs- og Kunstudstilling'*. Han beklager sig over den manglende rosede omtale af sine kameraer, når de

udenlandske får lovord, JPA kameraerne er mindst lige så gode, eller bedre. Han har to kameraer med på udstillingen, det er formentlig to stereoskopkameraer, det er i hvert fald sikkert, at et af dem er en stereoskopmodel. Han har også stereoskopbetragtere med på udstillingen. JPA foretager endnu en rejse, han får et rejselegat til Verdensudstillingen i Paris i 1889, og denne gang får han mulighed for at gøre ophold i Tyskland og besøger flere tyske fabrikker, og ser hvad de formår. Til denne tur bygger JPA endnu et kamera, som han tager med, der er her tale om en sjældenhed, et kamera bygget ind i JPA's spadserestok, det skaber problemer på rejsen (læs historien i Objektiv nr. 66, side 10).

Til Elfelt's åbning af sit nye atelier i 1890 fremstiller han et gedigent atelier- og salonkamera **nr. 140**. Kameraet bliver leveret til Elfelt, den 23. maj 1898.

Det først kendte kamera er **nr. 97**. **Nr. 232** til **nr. 264** fremstilles i perioden 14. juli til 1898 til 13. januar 1903, i alt 33 stk.

Ifølge numrene skulle han fra 1866 til 1890 have bygget 140 kameraer, hvis nummereringen er begyndt med **nr. 1**.

I 1904 leverer han det andet salonkamera til Elfelt med **nr. 275** det vil sige, at han på 14 år fra 1890 til 1904, havde fremstillet de næste 135 stk. Deriblandt var 2 kassekameraer uden bælg **nr. 228** og **277**, og den avancerede kinooptager **nr. 252**.

Så hans største produktion var mellem 1880 og 1905. Fra perioden 1904 til 1920 færdiggør han kun 45 kameraer, (formentlig på grund af svigtede heldbred, i 1904 var JPA fyldt 60 år).

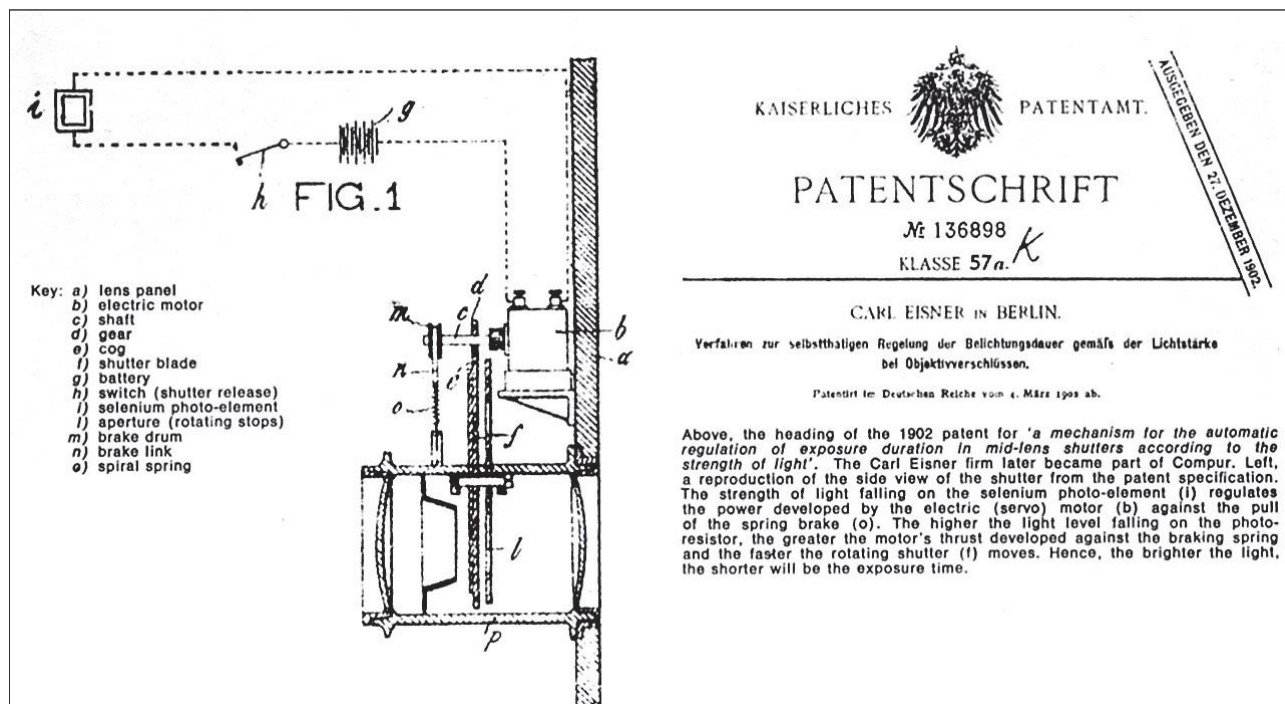
En hel del af kameraerne led en krank skæbne, idet det første JPA kamera og størstedelen af Dansk Fotografisk Forenings samling gik til ved bombningen af Shellhuset i 1945.

Følgende kameraer brændte på Danmarks Tekniske Museum i 1978: **nr. 204, 206, 233, 252, 253, 304, 313** og **320**.

Nr. 304 var et kombineret mono- og stereoskopkamera og **nr. 320** et rent stereoskopkamera. ●

De første fuldautomatiske kameraer for 50 år siden

Klaus-Eckard Riess

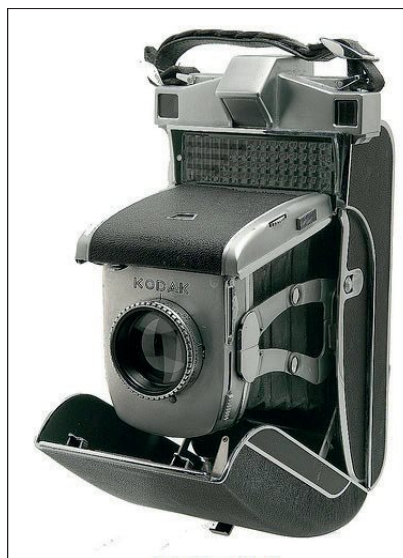

Carl Eisners patent på en belysningsautomatik, Berlin 1902

I 1959 skabte Agfa Optima røre på fotomarkedet ved at blive udråbt som verdens første automatiske kamera. Forundret stillede jeg mig spørgsmålet: Hvordan er det teknisk muligt, at et kamera helt af sig selv belyser filmen korrekt? Jeg havde jo altid selv benyttet min Werralux lysmåler for at finde frem til de rigtige indstillinger på min lille Altix V og senere på min Edixa Reflex.

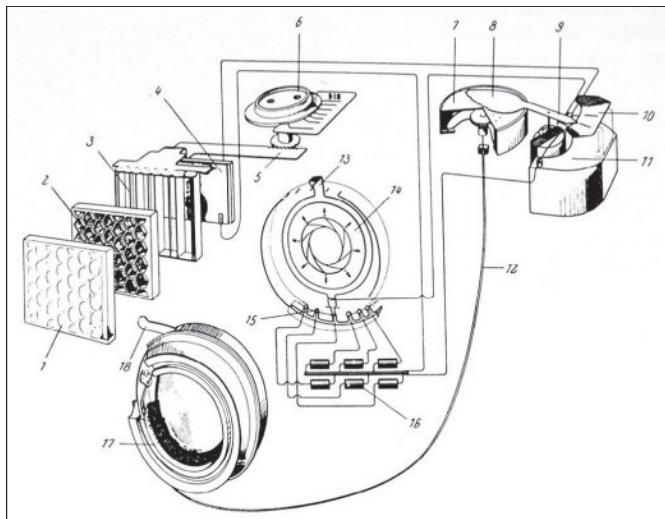
Først mange år senere blev jeg klar over, at Agfa Optima havde haft sine forgængere. Allerede i 1902 anmeldte en Carl Eisner i Berlin et patent på en batteridreven rotationslukker, hvis lukkertid stod i afhængighed til det lys, der faldt på en selén-celle. Om denne anordning nogensinde er blevet monteret i et kamera, har jeg ingen anelse om.

1938 lancerede Kodak det imponerende Super Six-20, hvor den automatiske blænde blev styret efter samme princip, som 2 årtier senere fandt anvendelse i Agfa Optima og alle de andre automatiske kameraer, der myldrede frem først i tresserne. En stor succes kan Super Six-20 ikke have været. Kameraet betegnede på fabrikken en 'Boomerang', fordi det altid vendte tilbage. Agfa selv viste på photokina 1956 sit 6x6 klapkamera

Kodak Super Six-20, 1938

Automatic 66, der var udstyret med en pneumatisk belysningsautomatik. Denne særprægede konstruktion fortjener at blive beskrevet lidt nærmere (se tegningen). Måleinstrumentet (11) får strøm fra fotoelementet (4). Filmfølsomheden indstilles med knap (6), der via et jalousi foran fotoelementet regulerer lysmængden. Blænderindstillingens (14)

Princippet i Agfa Automatic 66

parameter overføres af en indkoblet modstandsrække (16) til målerudslaget. Lukkeren (17) er igennem en slags bowdentræk (12) forbundet med membranen i en grydeformet cylinder oppe i lysmåleren (7). I toppen af denne cylinder findes en række små huller. Disse åbninger bliver mere eller mindre tildækket af en tynd plade (8), der sidder på målerinstrumentets viser.

Agfa Automatic 66, 1956

Når lukkeren bliver udløst, skubber luftpumpen membranen op, som så presser luften ud igennem hullerne. Ved kraftigt lys, d.v.s. ved kraftigt målerudslag, bevirker mange åbne huller at luften presses hurtigt igennem, hvorved lukkertiden bliver kort. Ved svagt lys er mange huller tildækkede, luften siver langsomt ud, og lukkertiden bliver lang. Det nye Agfa Optima havde en 'magisk knap', som skulle trykkes i bund før lukkeren udløstes. Derved blev lysmålerens viser klemmt fast, hvorefter dens position blev aftastet og mekanisk omsat til indstilling af lukkertid og blænde. Der var her tale

om et såkaldt succesivt program. Alt efter lysstyrken blev først lukkertiden forkortet, og når det ikke længere var muligt, trådte nedblændingen i kraft. Det havde den fordel at man undgik rystede billeder, fordi der altid blev fotograferet med den kortest mulige lukkertid. Til gengæld valgte programmet ved normalt dagslys næsten altid fuld blænderåbning, hvilket gik ud over dybdeskarpheden. Afstanden blev indstillet efter symboler. Her havde den allerførste Optima-serie det morsomme detail, at portrætsymbolet forestillede Wilhelm Buschs berømte drengerødder Max og Moritz (Knold og Tot).

Agfa Optima, 1959

Det første sensationelle Optima med den magiske knap blev af Agfa selvfølgelig fulgt op af andre videreudviklede modeller.

Paxette electromatic

Kort efter fremkomsten af Optima lancerede Carl Braun i Nürnberg sit Paxette electromatic som verdens første fuldautomatiske kamera. Det skulle han aldrig have gjort, for det mægtige Agfa hev ham i retten. Selv om Braun argumenterede med at Optima jo ikke var fuldautomatisk, siden afstanden stadig skulle indstilles manuelt, så blev det ham pålagt, aldrig mere at betegne sit automatiske kamera

som verdens første. Paxette electromatic krævede absolut ingen indstillinger, men var til gengæld også ret så beskedent. Der kunne kun benyttes 17/18 DIN film, lukkertiden var sat fast på 1/40 sekund og objektivet Eunagon 5,6/40 var en fixfocus-type. Kun blænden blev reguleret automatisk efter lysforholdene.

Startskuddet var nu givet, og de andre fotofirmaer kom op af hullerne. De fleste betjente sig af den belysningsautomatik, som fa. Bertram i München fremstillede efter princippet i lysmåleren Bewi Automat, der også fastlåste viserudslaget, aftastede positionen og indstillede en skala derefter.

Alfred Gauthier i Calmbach tilbød hele 3 grundtyper af Prontor-lukkere til automatiske kameraer. Den simpleste og billigste var Prontor-Lux. Her indstillede man lukkertiden med filmfølsomheden. Valgtes en 400 ISO film, så blev alle billeder taget på 1/500 sek., og valgtes en 25 ISO film, så blev alle billeder taget på 1/30 sek. Belysningsautomatikken indstillede udelukkende blænden. Prontormat blev nok den mest anvendte lukker. Den havde bagpå en ring med 2 kurver, hvoraf den ene styrede lukkertiden og den anden styrede blænden efter et fastlagt program. Ringen stod i mekanisk forbindelse med Bertrams belysningsautomatik. Prontormatic var beregnet til kameraer for den mere kreative amatør, der selv ønskede at vælge lukkertider og lade automatikken om at indstille blænden. Dette kaldtes i fagsproget en simplex-styring. Også fa. Deckel i München fremstillede en Compur-Automat til denne form for automatik.

Voigtlander Dynamatic, 1959

Både Voigtlander og Kodak kom hurtigt på banen med automatiske kameraer, men begge fravalgte åbenbart den simpleste løsning med Prontor-Lux. Voigtlander lancerede Dynamatic I med programlukkeren Prontormat og Dynamatic II med lukkertidsforvalg på Prontormatic. Begge kameraer havde placeret selen-cellerne i objektivfronten, således at lysmåleren automatisk tog hensyn til en evt. filterfaktor.

RETINA automatic

RETINA automatic I DM 335.-

- Vollautomatische Kleinbildcamera
- Großbild-Leuchtrahmensucher
- Entfernungsanzeige durch Lichtsignale im Sucher
- Automatische Auslösesperre mit STOP-Anzeige im Sucher
- Prontomat S-Verschluss für Tageslicht- und Blitzlichtaufnahmen
- Color-Objektiv. Das weltberühmte RETINA Reomar f:2,8/45 mm von Schneider-Kreuznach
- Höchste, millionenfach verbürgte RETINA Präzision
- Neue, bildschöne Formgebung

mit Entfernungsanzeige durch Lichtsignale

Kodak

Präzision - Zuverlässigkeit - Schönheit!

Kodak Retina automatic I, 1960

Kodaks veldesignede Retina automatic I var også udstyret med programlukkeren Prontormat, medens Retina-automatic II og III (den sidste med afstandsmåler) havde fået monteret den noget dyrere Compur Automat og en lysmåler fra fa. Gossen. Også hos fa. Balda i Bünde havde man med Super Baldamatic satset på lidt højere kvalitet og højere pris ved at benytte en Compur Automat lukker i kombination med en lysmåler fra Metrawatt.

Fuldautomatisk eller ikke...?

Super BALDAMATIC

er fuldautomatisk, når DE ønsker det!

Super BALDAMATIC er faktisk to kameraer i ét: det fulde, automatiske kamera, men automatikken kan også slås fra, og De kan selv indstille, når De ønsker det.

Den indbyggede belysningsmåler viser altid den rette blændeværdi - en uovertruffet hjælp, når apparaten betjenes manuelt. Også når De fotografere automatisk er det en hjælper at vide, med hvilken blænde apparaten er inde.

Med Color-Balder: kr. 435,-
takke kr. 40,-

Super
Balda
matic

Dansk reklame for Super Baldamatic

Adox Polomatic 3 S, 1961

Fa. Adox i Wiesbaden havde hele 3 automatiske kameraer på programmet: Polomatic 2 med den simple Prontor-Lux lukker, Polomatic 3 med Prontormat programlukker og Polomatic 3s med den lukkertidsprioriterede Prontormatic lukker.

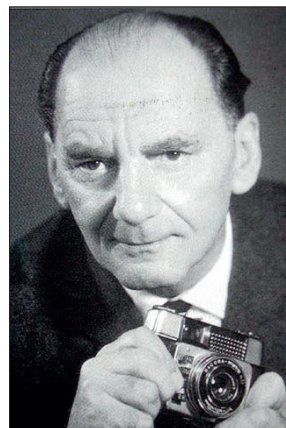
Hos S.E.Svendsen i Hellerup servicerede vi disse kameraer for Belgisk Import Co. I Sommer 1961 besøgte jeg derfor fa. Adox i Wiesbaden-Biebrich for at skaffe mig indblik i, hvordan et Polomatic 3s egentlig virker. Det var ret lærerigt. Kameraets princip er vist på den afbildede tegning. Lukkertid og filmfølsomhed indstilles på lukkeren og er med et kædetræk forbundet til en klap foran fotocellen, så lysmålerens udslag bliver tilsvarende korrigeret. Objektivblænden, der i sin udgangsposition står på største åbning, er over en række tandhjul koblet til en tromle, som har en trappeformet udskæring. Ved tryk på udløseren fastlåses lysmålerens viser, hvorefter det fjederpåvirkede blændersystem bliver frigjort og blænder ned indtil tromlen stoppes af den fastklemte viser. Først derefter udløses selve lukkeren. Desværre bøvlede vi med en del reklamationer, fordi lukkersektorerne ofte satte sig fast p.g.a. olie. Af denne grund besøgte jeg også Alfred Gauthier i Calmbach, hvor man tilstod at have 'glemt' at udvaske lukkerens grundplader grundigt efter maskinbearbejdningen. Her lå årsagen til at smøremiddelrester hele tiden trængte ud af materialets porer. Denne fadæse har sikkert kostet den tyske fotoindustri dyrt. Det var jo ikke kun Adox der sloges med problemet.

Zeiss Ikon Tenax automatic, 1960

Jeg tilbragte også en dag hos Zeiss Ikon AG i Stuttgart for at danne mig et billede af funktionerne i det lille Tenax Automatic. Typisk for Zeiss Ikon havde de gjort alt lidt anderledes og lidt mere indviklet, men med en formidabel finish. Tilbage i Danmark fik jeg aldrig sådant et kamera i hånden. Det var nok også for dyrt. I USA kostede Tenax Automatic 108 Dollar, omtrent det samme som Nikkorex 35, som dog var et spejlrefleks med koblet lysmåler.

En sjov løsning havde Bernhard Dangelmeiers Dacora Kamerawerk i Reutlingen fundet på. Belysningsautomatikken på Dacora-matic 4 D var den mest almindelige med Bertram lysmåler og Pron-

B. Dangelmeier

Dacora-matic 4D, 1960

tor-Lux lukker. Men foran på kameraet fandtes 4 udløserknapper. De var mærket med hver sit afstandssymbol: Portræt, person, gruppe og landskab. Man trykkede altså bare på den udløserknapp, der svarede til motivet, og hokus-pokus blev afstanden indstillet korrekt.

I marts 1960 havde man i Wilhelm Witts Kamera-werk i Hamburg afsluttet forberedelserne til produktionen af det nye automatiske Iloca Electric kamera, der var et af de første med indbygget motor til filmtransport. Det eneste man manglede var de 3200 Compur Automat lukkere til 16,50 DM stykket, som var i ordre hos fa. Deckel i München. Men lukkerne kom aldrig, på trods af gentagne rykkere. Nogen måtte være trådt på bremsen. Året forinden var Friedrich Deckel nemlig blevet en del af Zeiss-gruppen. Mon der var nogen i Stuttgart eller Oberkochen, der frygtede konkurrencen fra det nye automatiske og motoriserede kamera fra Hamburg? Wilhelm Witt blev nødt til at anmelde konkurs og sende sine 200 ansatte på gaden. Sidenhen købte Agfa firmaet. Agfa udnyttede det knowhow Iloca's ingeniører bragte med og sendte i 1962 Agfa selecta-m på markedet, udvendigt et Agfa kamera, indvendigt et Iloca.

I Dresden realiserede man ligeledes nye ideer i form af det automatiske motorkamera Prakti, som udmærkede sig i et futuristisk design a'la Bauhaus.

Konstruktionsledelsen havde Walter Hennig, en af pionererne bag udviklingen af SLR-kameraet Contax S i 1948.

Prakti fra kamera-und Kinowerke, 1961

På Prakti kunne man, ved at dreje på en ring omkring objektivet, vælge mellem en række motivsymboler der på én gang fastsatte både afstand og lukkertid. Et tryk på udløseren fik derefter simplex-styringen til at indstille den korrekte blænde efter det kendte princip med aftastning af viserudslaget. Desværre fik kameraet ry for upålidelighed, først og fremmest nok på grund af batteriproblemer.

Rollei magic, 1960. Ricoh Auto 35, 1960. og Savoyflex, 1959

Hos Franke & Heidecke i Braunschweig, hvis formidable Rolleiflex så småt begyndte at blive forældet, hvad de dog ikke havde opdaget endnu, bestræbte man sig på at ride med på den automatiske bølge. I 1960 bragte man derfor Rollei matic på markedet. Det var som alle Rollei'er en stor og tung sag i elegant finish, men nu med belyningsautomatik i Prontomat-S lukker, styret af en Gossen-lysmåler med selen-celle. I 1962 kam Rollei matic II, som havde den facilitet at man ved siden af automatikken nu også frit kunne vælge lukkertid og blænde.

Japanerne kom også på dupperne og fremstillede kompakte kameraer med samme slags mekanisk belyningsautomatik. Her skal bare opremses: Ricoh Auto 35 (1960), Canonet (1961), Olympus Pen EE (1961) og Minolta Hi-Matic (1962). Den russiske kamerafabrik i Krasnogorsk var også med på noderne og lancerede Zorki 10 (1964), en temmelig tro kopi af Ricoh Auto 35. De nævnte kameraer gjorde sig dog endnu ikke rigtig gældende i Europa.

Det gjorde derimod de kendte SLR-kameraer med centrallukker, som også blev automatiske.

De var ellers mekanisk komplicerede nok i forvejen, og nu blev det bare endnu værre med servicevenligheden.

Det franske SLR-kamera Savoyflex, der blev fremstillet af René Royer i Fontenay-sous-Bois, lagde for i 1959.

Voigtländer i Braunschweig svarede i 1961 med sit første automatiske Ultramatic SLR-kamera, hvor lukkeren tilmed åbnede igen efter eksponering samtidig med at spejlet gik tilbage i udgangsposition.

Voigtländer Ultramatic, 1961

Nikkorex Auto 35, 1964

Denne komplicerede og sårbare mekanik blev droppet ved følgemodellen Ultramatic CS i 1965, som til gengæld vartede op med CdS fotomodstand og TTL-måling.

Zeiss Ikon AG i Stuttgart lå heller ikke på den lade side og bragte i 1962 Contaflex super B på markedet. Kameraet udmærkede sig ved en velfungeren-

de blænderautomatik og tilmed en GN-kobling, der forenkler blitzfotograferingen. Også dette Contaflex blev i 1965 fulgt op af en TTL-model med CdS-målecelle.

Hos Nippon Kogaku KK i Japan betragtede man for en kort stund en lignende vej. I samarbejde med Mamiya lancerede man i 1964 Nikkorex Auto 35 med mekanisk blænderautomatik og tilbagesvingende spejl. Især det sidste voldte problemer, fordi centrallukkeren ikke besidder samme fysiske kraft til at udløse det returnerende spejl, som spaltelukkeren har. På Nikons historiske hjemmeside fortælles på helt ærlig vis en historie om, at teknikerne før den første præsentation af kameraet endnu baksede hele natten med den upålidelige mekanik. På samme hjemmeside peges der også på, i hvor høj grad Nikkorex Auto 35 har været inspireret designmæssigt af Agfa Optima.

Allerede da Voigtländer Ultramatic dukkede op på scenen i 1961, hørtes der i den tyske fotopresse stemmer om, at man nu måtte have nået slutpunktet i udviklingen af SLR-kameraer med centrallukker. Voigtländers udviklingschef Walter Swarofsky gik nærmest tiggengang hos tyske elektronikfirmaer for at søge hjælp til udvikling af kameraelektronik. Interessen var ikke stor, formentlig fordi han ikke kunne garantere tilstrækkelig høje styktal.

Contaflex Super B, 1962

Udviklingen gik alligevel den vej, også i Tyskland, men japanerne tog føringen. 1967 bragte Kodak i Stuttgart med Instamatic Reflex det første centrallukker-SLR med elektronisk belynings-automatik på markedet. Zeiss Ikon fulgte i 1968 efter med Contarex electronic, det første SLR-kamera med elektronisk styret spaltelukker.

Elektronikken fandt nu også vej til de små kameraer. Nævnes skal bare 2 eksempler: Kodaks Instamatic 333-X i 1969 og Agfas Selectronic-S i 1970.

Unique Design

The Nikon AUTO 35 (Photo) was introduced in September 1964, the year of the Tokyo Olympics. Lens-shutter SLR cameras, which were sold in the market as less expensive and popularized model of the focal-plane shutter SLR cameras, had been improved and were equipped with quick-return mirrors and AEs.

Nikon AUTO 35

It was natural that Nippon Kogaku K. K. released an updated product in this increasingly popular product category.

The Nikon AUTO 35 bolstered the heritage of Nikon's lens-shutter SLR camera product lineup, which included the NIKKOREX 35 (1960), NIKKOREX 35II(35/2) (1962 : See Vol. 1) and NIKKOREX Zoom 35 (1963 : See Vol. 2). This camera also was to be this lineup's final model.

Agfa OPTIMA IIIIS

Look at this camera, and the first thing you'll notice is its unique design. That is, flat-top design devoid of pentaprism triangular roof which features usual SLR camera. The porro-mirror finder was a distinctive feature of the external appearance of the NIKKOREX 35 and NIKKOREX Zoom 35, but this latest model used a pentaprism as usual. Thus there was no necessity to adopt such a flat-top design. The reason why this design was used is not certain, but a primary source explains that the camera adopted the design of German camera company

Agfa's 'Optima' Series (OPTIMA IIIIS at left).

Information om Nikkorex Auto 35

Dermed slutter historien om den første generation af kameraer med belyningsautomatik.

Mon ikke disse kameraer kunne fange samlerens interesse? Mange af dem er både smukke og interessante (kameraerne altså!), og de kan findes til rimelige priser på ebay og på loppemarkeder. ●

Store personligheder i den tyske fotoindustri (4)

REINHOLD HEIDECKE (1881-1960)

Klaus-Eckard Riess

Reinhold Heidecke, 1920

Levede og åndede for de tøøjede kameraer

Reinhold Heidecke var en uhyre dygtig og særdeles kvalitetsbevidst kamerakonstruktør med et efter sigende frygteligt temperament.

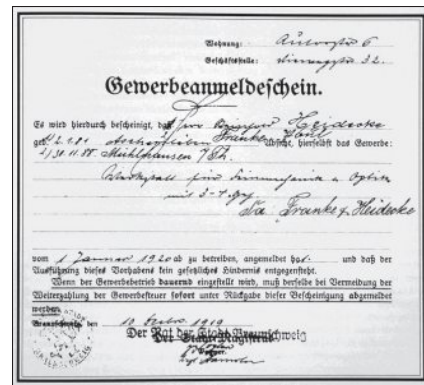
Han blev født den 2. januar 1881 i Aschersleben ikke langt fra Harzen. 15 år gammel kom han i urmagerlære, som han dog afbrød for at koncentrere sig om en finmekanikeruddannelse hos et firma i Halle. Hele livet igennem satte han stor pris på rigtige og dygtige finmekanikere. Således ville han i sit senere firma ikke acceptere ingeniører, der ikke også kunne dokumentere en mekanikeruddannelse. År 1900 blev Reinhold Heidecke ansat som mekanikersvend hos firmaet Voigtländer & Sohn i Braunschweig. Værnepligten i marinen skabte en afbrydelse i 1904 og førte ham på krydsen 'H.S.H. Hansa' helt til Kina, hvor han stolt lod sig fotografere som kejserlig tysk matros.

Heidecke som matros og cyklist

Takket være hans dygtighed udnævnte Voigtländer ham allerede i 1906 til værkfører i fotoafdelingen, senere avancerede han endog til produktionschef. Heidecke indførte nye produktionsmetoder, og han satte også sine fingeraftryk på kamera-konstruktionerne. Sin idé om et spejlreflekskamera til rullefilm kunne han dog ikke trænge igennem med. Afsætningen af pladekameraer gik åbenbart stadig strygende, desuden frygtede Voigtländers ledelse, at rullefilmen ikke ville ligge plan nok i kameraet.

Efter 20 års virke hos Voigtländer fandt Reinhold Heidecke derfor tiden inde til at realisere sine idéer på egen hånd. Den nødvendige kapital stablede Paul Franke på benene, han var selv forhenværende Voigtländer-medarbejder og ejede en succesrig fotohandel i Berlin. Den 10. december 1919 fik de af byen Braunschweig udstedt et næringsbrev som firma 'Franke & Heidecke'.

Næringsbrev, 10/12-1919

Selv om Reinhold Heidecke og Paul Franke var to helt forskellige karakterer, så gik de godt i spænd og supplerede hinanden. Reinhold Heidecke konstruerede kameraerne og tog sig af produktionen, medens Paul Franke holdt styr på finanserne og organiserede salget. Og når Heideckes hidsighed og vredesudbrud havde skabt røre i andedammen, så var Paul Franke altid manden, der glattede bølgerne ud.

Det første kamera, som Reinhold Heidecke konstruerede i eget navn, var 'Heidoscopet', et stereoskopkamera til pladestørrelse 4,5 x 10,7 cm. I mod-

sætning til de fleste andre stereokameraer, der måtte nøjes med en beskeden brillantsøger, var Heidoscopet udstyret med en rigtig spejlrefleks-søger, hvis objektiv var koblet til de to optagelsestessarer 4,5/55mm.

Stereoskopkameraet Heidoscop, 1921

Søgerobjektivet var en triplet på lysstyrke 3,2, som garanterede et lyst søger-billede med lille dybdeskarphed til en præcis skarphedsindstilling på matskiven.

I 1923 præsenterede man Heidoscopet til rullefilm, altså et 'Rollheidoscop'. Bogstavet 'h' blev anset for at være overflødigt, så kameraet omdøbtes til 'Rolleidoscop'.

Rolleidoscop til rullefilm, 1923

Dermed skabtes det berømte brand 'Rollei', hvis sidste bogstaver stadig bringer konstruktøren Reinhold Heideckes navn i erindring.

Reinhold Heideckes hovedprojekt måtte udskydes i nogle år, fordi inflationen i 1923 gjorde det umuligt at investere i udviklingen af et kamera med dertil hørende dyrt produktionsværktøj. Endeligt, i december 1928, kunne Heideckes hjertensbarn 'Rolleiflex' præsenteres for fotoverdenen. En milepæl i kamerahistorien! Reinhold Heidecke opfandt ikke det tøjede spejlreflekskamera, men han kon-

struerede en handig og særdeles pålidelig udgave, samtidig med at han kom til at gøre 6x6-formatet populært.

Første Rolleiflex, 1928

Engang havde han efterladt et Kodak kamera i sin kælder. Da han kom ned igen, var kameraets bælg blevet bidt i stykker af en rotte. Deraf lærte Heidecke, ikke at konstruere sit kamera med bælgedræk. Det skulle jo gerne kunne holde til ekstreme forhold. Af samme grund fravalgte han 'kludelukkeren' og satsede på den pålidelige Compur fra fa. Deckel.

Rolleiflex, 1953

Fra år til år gjorde Reinhold Heidecke sine Rolleiflexer mere fuldkomne. I over tre årtier holdt de sig på toppen som professionelle fotografers foretrukne kamera i mellemformatet. Også kendisser fotograferede med Rolleiflex; bare for at nævne general Rommel, Eva Braun, Grace Kelly, Cecil Beaton og dronning Elisabeth.

Endnu i tresserne servicerede min kollega Svend Buch-Sørensen, der havde været på uddannelse hos Franke & Heidecke i Braunschweig, alle danske pressefotografers Rollei'er hos fa. S.E. Svendsen i Hellerup.

Det fortælles at Reinhold Heideckes yndlingskamera havde været det ulyksalige Studio-Rolleiflex fra 1933. Han konstruerede dette Kæmperollei til formatet 9x9cm på opfordring af den kendte Berliner fotograf Salomon Kahn. Prototyper af kameraet blev sendt til udenlandske agenter i forventning om gode ordrer. Men efter at den jødiske Salomon Kahn var blevet arresteret og for altid forsvundet i koncentrationslejren Dachau, forbød nazisterne al videre udvikling af studiokameraet. Derefter sænkede en pinlig tavshed sig over projektet.

Paul Franke og Reinhold Heidecke

Kort efter krigen, hvor Franke & Heidecke havde produceret militært optisk udstyr i stedet for kameraer, samtidig med at fabrikken var blevet svært bombeskadet, kom i Sverige en seriøs konkurrent til Rolleiflex på banen. Victor Hasselblad og Reinhold Heidecke mødtes personligt første gang på photokina 1954 i Köln. Øjensynlig fattede de sympati for hinanden og betragtede sig snarere som kolleger end som konkurrenter.

R. Heidecke og V. Hasselblad

Året efter fulgte Reinhold Heidecke invitationen til Göteborg. Han fik forevist Victor Hasselblads virksomhed, og ude i skærgården morede de to herrer sig ved at fotografere hinanden med deres respekti-

ve kameraer. Efter sigende lovede Victor Hasselblad aldrig at bygge et toøjet kamera, og Reinhold Heidecke forsikrede at han aldrig ville give sig af med et etøjet spejlrefleks. Han havde på dette tidspunkt nok ingen fornemmelse af, at Hasselblads koncept inden længe ville løbe af med sejren.

Selv om Reinhold Heidecke nu var på vej mod de 80 år, konstruerede han lystigt videre, formentlig uden at være synderlig omkostningsbevidst. I denne situation savnedes Paul Frankes klarsyn, forretningssans og autoritet, men han døde desværre alt for tidligt, allerede i 1950. På omtrent samme tid blev Reinhold Heidecke udnævnt til æresdoktor af Braunschweigs tekniske universitet. Fra den dag af kunne han kalde sig Dr. Ing. e. h. Reinhold Heidecke, en titel som mange tyskere jo sætter temmelig stor pris på.

Rollei magic, 1960

Det automatiske 'Rollei magic' var sikkert det sidste produkt, som Reinhold Heidecke personligt har været involveret i. Kameraet kom på markedet i 1960, og i februar samme år døde Reinhold Heidecke 79 år gammel.

Han slap for at opleve, at storhedstiden for hans elskede toøjede Rolleiflex uigenkaldeligt lakkede mod enden.

Fabrikken i Braunschweig

NB:

Uden tvivl er Heinrich Ernemann (1850-1927) en af de mest markante skikkelser i den tyske fotoindustri historie.

Hans liv og virke er udførlig beskrevet af Lars Schönberg-Hemme i 'Objektiv' nr.105,106, 107 og 110. ●

VEB Pentacon Pentina

Kameraet, der nok var en fejltagelse

Leif Johansen

Pentina-familien

Omkring 1954 fremkommer Zeiss Ikon Stuttgart med det nye spejlreflekskamera Contaxflex og skaber dermed en type énøjet spejlrefleks (SLR), hvor lukkeren er en husmonteret centrallukker bagved objektivet. En løsning som muliggør brug af vekselobjektiver, selv om Contaxflex først senere bliver udstyret med satsobjektiver, således som det også kendes fra Retina IIC og Retina IIIC.

Baggrunden for denne udvikling er, at Decker har fået Syncro Compur lukkeren ombygget til at fungere i et spejlreflekskamera. Efter optræk skal lukkeren stå helt åben, samtidig med at spejlet går ned. Bagved spejlet kommer en klap ned og lukker lystæt for filmen. Blænden er udformet som springblænde, dvs blænden står helt åben, medens spejlet er nede, og billedet komponeres. Først når lukkeren udløses, går blænden ned på den indstillede funktion. Herved bliver søgerbilledet meget lysere, end det normalt er tilfældet ved de fleste af datidens spejlreflekskameraer med spaltelukker (Exakta Praktiflex/Praktica), hvor matskivebilledet er påvirket af blændeindstillingen.

Ved Syncro Compur reflexlukkere gælder:

Spænding:

- Blænden står fuldt åben.
- Lukkeren spændes.
- Klap går ned..
- Lukkeren åbner.
- Spejl ned..

Udløsning:

- Lukker i.
- Spejl og klap op.
- Blænde falder i på indstillet åbning.
- Lukker åbner og lukker i indstillet tid.
- Blænden tilbage på fuld åbning, spejlet forbliver oppe.

Contaflex (og andre vesttyske SLR) har således ikke returspejl, dvs spejlet bliver stående oppe efter udløsning, således at man ikke kan se noget, før lukkeren igen bliver spændt. Den samme skavank har Exakta indtil Exakta VX 1000 (1967), medens Contarex (1959), Edixa mat Reflex (1961), Exa IIb (1964) og Praktica model Nova (1964) har returspejl.

Det er altså en ulempe, som i starten af 50'erne er helt normalt. To fordele ved centrallukkere er, at 1/500 var en ægte tid, medens 1/1000 på en spaltelukker ikke er ægte (belysningen af hele billedet tager ofte længere end 1/100 sek.). Knyttet til denne problematik er den anden fordel nemlig, at centrallukkeren kan synkronisere på alle tider, hvor spaltelukkeren oftest kun synkroniserer på eksempelvis 1/60 sek. Især ved elektronflash er det af betydning. Selve lysglimt er her meget kort, ofte omkring 1/1000 sek. Fotograferer man med spaltelukker med synkronisering af flash, hvor der en baggrund med lys i bevægelse (bil), vil der her skabes bevægelsesuskarphed, medens damen i for-

grunden, der kun er belyst med flash, står skarpt.

Selvom VEB Zeiss Ikon / VEB Kinowerk frem til 1961 har sit eget fremragende SLR Contax/Pentacon S ...F, begyndte man allerede omkring 1955 at overveje et Contaxflex lignende kamera. Studiet fortsætter i 1958 da forskning- og udviklingsafdelingen flytter til bygningerne, hvor Kamera-rawerk Niedersedlitz holdt til, idet KW er blev sammensluttet med Kinowerk til VEB Kamera-und Kinowerk, det senere VEB Pentacon. I øvrigt bliver samtidig produktionen af den nye Praktica serie Nova etableret i ICA bygningen i form af samlebandsproduktion.

Forudsætningen er i orden. Kinowerk har udviklet den nye Prestor lukker med roterende lameller. Den kan med ændringer blive til Prestor-00-Reflex (B,1,...,500) og bruges på samme måde som Syn-cro Compur lukkeren til spejlrefleks.

Pentina

Prestor har normalt to sæt lameller, det ene styrer selv lukkefunktionen, bagved denne findes det andet sæt, der dækker for den første, medens dette roterer tilbage til udgangsstillingen, når lukkeren skal spændes.

På prestorlukkeren til Pentina findes dette bagerste sæt ikke, idet spejlet har overtaget denne funktion. Til sammenligning med Compurlukkeren mangler altså klappen, hvorfor sekvenserne bliver;

Spænding:

- Blænden står fuld åben.
- Spejl ned.
- Lukkeren spændes (bladene roterer tilbage).
- Lukkeren åbner.

Udløsningssekvenser:

- Lukker i.
- Spejl op.

- Blænde falder i på indstillet åbning (springblænde).
- Lukkere åbner og lukker i indstillet tid.
- Blænden tilbage på fuld åbning, spejlet forbliver oppe.

Pentina er bortset fra en billig variation udstyret med en medførings selenlysmåler. Filmhastigheden indstilles i bunden, lukkertid vælges. Derefter drejes blænderingen, til gaflen i lysmålervinduet på oversiden dækker viseren. Hvis dette ikke kan opnås, drejer man automatisk lukkertiden med, indtil dette sker. På undersiden af objektivet er en lysværdiskala, knyttet sammen med den opnåede kombination. Det er nu muligt at ændre lukkertid og blænde samtidig.

Den bagvedstillede centrallukker skaber som sædvanlig begrænsninger på, hvilke objektivbrændvidder, der kan benyttes. Til Pentina kan fås følgende objektiver:

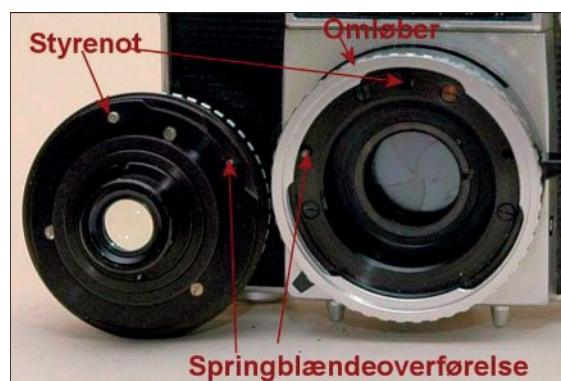
3.5/30 Meyer Lydith.

2.8/50 Zeiss Tessar undertiden blot T.

2.8/ 85 Zeiss Jena Cardinar.

4/135 Meyer Domigor.

Tilslutningen sker med en Pentina bajonet. Princippet for denne er det samme som for Praktina, C. Zeiss Werra III og Praktica Six. Objektivet sættes lige på, styret af en not, hvorefter en omløber på huset drejes ca. 30 grader og derved spænder objektivet fast.

Pentina bajonet

Der er bajonetflanker ikke gevind. I ikke monteret tilstand er blænden på objektivet lukket i til mindste trin. Når objektivet sættes på, vil en pind i bajonetten gå i mod en fjederbelastet pind i objektivet, hvorved denne trykkes ind og blænden åbnes helt. Blændenværdien indstilles på huset (!) ved hjælp af medføringslysmåleren (se ovenfor) og ved ud-

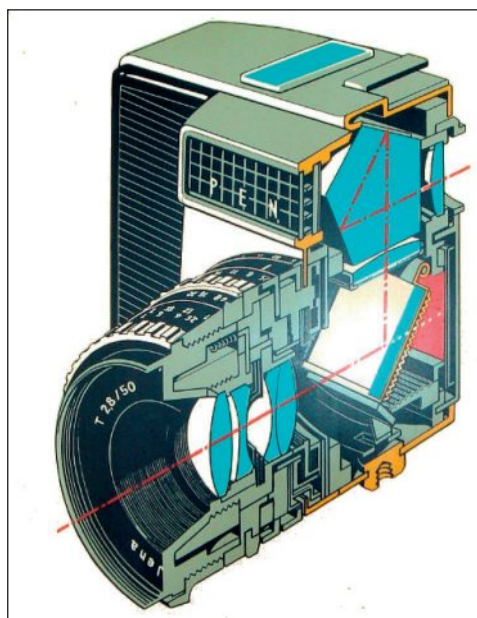
løsning trækker huspinden sig tilbage svarende til blændeværdien, pinden i objektivet får derved plads til at bevæge sig ind mod huset, hvorved blænden falder i på den indstillede værdi. Filmen trækkes fra højre mod venstre på bedste Exakta måde.

Indre springblændeudløsning er kendt på Praktica fra FX2 2. version 1956. Exakta/Exa løsningen var en ydre springblende på objektivet placeret som bevægeligt dække over udløserknappen.

Da gruppen hos VEB Kinowerk begynder arbejdet med Pentinaudviklingen, har Carl Zeiss netop sendt Werra kameraet på gaden.

Designet af Werra er lavet af en gruppe ved Carl Zeiss Jena og Eisfeld (produktionssted for Werra), medens det for Pentina er lavet af Jürgen Peters, som er tilknyttet Kunsthochschule Berlin-Weißensee.

Om han har kikket på Werra, hvad designet angår, vides ikke, men i hvert fald er begge typisk for DDR i denne periode. Vi finder også trenden ved Pentacon Electra og det 'mislykkede' Prakti. Begge fra omkring 1960. På trods af meget forskellige ydre dimensioner er der store lighedspunkter

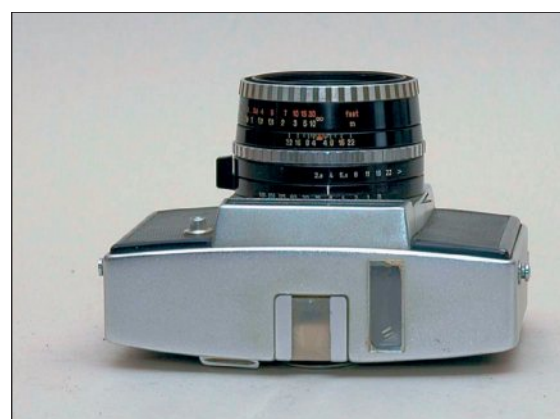
Snitbillede

For at opnå dette 'rene' ydre, er prismet placeret under øverste flade, så kameraet ikke ligner et normalt spejreflekskamera. Hurtigoptrækket i venstre side er også anbragt under overfladen. Billedtælleren sidder ligeledes på bagsiden lige over hurtigoptræk. Den indstilles med en knap, der kun er tilgængelig, når kameraet er åbent. Der tælles opad.

Det fleste funktioner er tilgængelige på undersiden som returudløser, returspoleknap med arm samt filmhastigheds indstilling og filmtypemarkering. Alt i alt ligner Pentinaen Werra kameraet, som også har en 'glat' overflade med de fleste indstillinger i bunden

Werra

Pentina fra oven

Pentina fra neden

Oprindeligt kunne kameraet fås søveloxeret med sort betræk eller gul(d)eloxeret med et cafelatte farvet læder/plastik overtræk, men akkurat som ved Werra (som dog startede militær grønt) blev de senere udgaver kun forsynet med sort betræk.

Pentina åben

Om man synes, at kameraet er pænt er op til en selv, personlig finder jeg det klodset, tungt og for stort, men trods alt nåede udseende inc. centrallukkerprincippet at blive kopieret af japanerne med Nikon/auto 35 eller Nikkorflex, her dog med fast objektivet.

Meningerne om kameraet er ret delt. Herbert Blumentritt er positiv. Med 'Pentina' blev præsenteret et enøjet spejlreflekskamera med centrallukker i et moderne form- og farvedesign. ....

Med dette produkt beviste VEB Kamera- og Kinowerk Dresden, at dets ingeniører og finmekanikere så absolut var i stand til at konstruere og bygge udstyr svarende til verdensstandarder.

Gerhard Jehmlich ikke har meget til overs for kameraet, han mener sikkert med rette, at det var et fejlskud. Designet var ikke i publikums smag, og teknisk set var det den forkerte løsning. Der var blevet anvendt alt for mange ressourcer i udviklingen, men Pentacon var klog nok til hurtigt at indstille produktionen

Jehmlichs holdning er i øvrigt, at VEB Pentacons stillkameraudvalg fra 1960 og fremad ville have været er en katastrofe, hvis ikke de havde Praktika serierne. Det skal dog siges, at den lille Orix/Penti konstrueret af KKW/Pentacon var en pæn succes, men det var Welta (udenfor Pentacon), der startede produktionen, der senere blev overflyttet til Pentacon ved Helfenberg på nordsiden af Elben

De store erfaringer med tilstanden af Pentina i dag har jeg ikke, min samling består af en repræsentant af hver type:

Pentina.

Pentina M målekile.

Pentina FM fresnellinse og målekile.

Pentina E uden lysmåler med målekile.

Der er to svage punkter ved mine eksemplarer, blændeoverføring kan i objektivet være sej. Selvdøseren virker ikke på de 3.

Lukkerne er tilsyneladende i orden, men jeg har ikke kontrolleret tiderne. I diverse blogs hvor deltagere afprøver gamle kameraer, er erfaringen med Pentinaer, at man ikke skal prøve at få lukkeren repareret ved professionelle serviceværksteder, 'de løber skrigende bort', når de ser en Pentina. Det skyldes, at kameraets eloxerede ramme er i et stykke. For at komme til de indre dele, skal denne ramme fjernes. Det kan først ske, når alle ydre dele er fjernet, hvert med sit eget specialværktøj. Derefter skal rammen med stort besvær lirkes fri, hvilket skulle have ført til, at desperate mekanikere regelret savede rammen igennem.

De produktionstal, som Hummel angiver, er efter andres mening overdrevne. Hans opdeling i to generationer over de få år fra 1961 til 1964 er hans egen opfindelse. Kilderne Michael Sormst og Photodeal IV 2000 Heinz Schrauff, mener, at det Hummel kalder 1. generation, er prototyperne. Dette er blevet bekræftet over for dem af nulevende personerr fra det gamle VEB Kinowerk/KKW. Den samlede produktion lå nok på omkring 45.000 stk. Til sammenligning blev der af Praktica Nova 1. generation produceret over 260.000 stk. ●

Kilder:

- Gerhard Jehmlich: Der VEB Pentacon Dresden s. 99.
- Richard Hummel: Spiegelreflexkameras aus Dresden s. 220 - 223.
- Heinz Schrauf: Pentina - Sein oder Nicht-design - Photodeal 2000 IV s. 8
- Michael Sorms: <http://www.dresdner-kameras.de/pentina/pentina.html>.

Billeder:

- Fig 4 Snitbillede (Pentina Prospekt) fra Heins Schrauf
- Alle andre ved Leif Johansen

Foto i USA

4. del

Mercury kameraet

Hans Elfelt Bonnesen

Universal Camera Corporation, eller Univex - som dette New Yorker firma også blev kaldt - opnåede, i de 31 år firmaet eksisterede, næsten ikke andet end hånende ord fra den etablerede amerikanske fotoindustri. Universal tjente for mange penge, og de lukkede et marked omkring sig selv!

Sådan mente de fleste. Men almindelige amerikanerne elskede Univex.

Alt hvad dette firma gjorde var uortodokst. Firmaets ledelse bestod af to personer; En hårdhændet lånehaj fra bilbranchen samt en mand, der havde virket som bogholder i et taxiselskab.

Hele markedsstrategien hvilede på en filosofi, hvor man ønskede at sælge produkter, der hørte sammen. D.v.s., at kamera og film udgjorde en enhed.

Det springende punkt var, at den film, der hørte til kameraerne fra Univex, var fremstillet af et udenlandsk firma, og filmene passede alene til Univex kameraer.

Filmtyper fremstillet i Belgien

Når man dertil lagde, at Universal økonomisk blev en særdeles hård konkurrent til den etablerede fotoindustri, er det klart, at dette firma blev umådelig ildeset.

Da Polaroid 16 år senere etablerede sig på markedet med nøjagtig samme filosofi gjorde det øjensynlig ingenting. Markedet smilede og måbede, selv om Kodaks smil virkede lidt anstrengt, og da Kodak tabte sagen, som Polaroid anlagde, blev smilet i øvrigt endnu mere anstrengt.

I denne sag var spørgsmålet, om Universal Camera Corporation ganske enkelt var ude i en nationali-

stisk modstrøm, eller hvad den egentlige grund var til, at man faktisk hadede dette firma så intenst. 39 cent for et fotografiapparat.

39 cent for et kamera

De billige kameraer og den billige film.

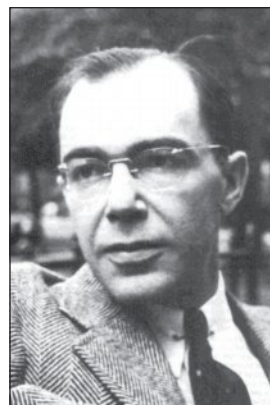
Kameraer fra Universal havde altid været billige, og det var de måske, fordi man havde en lønsom forretning i kraft af, at man løbende kunne sælge film til disse kameraer. Desværre - for kritikerne - var kameraerne i virkeligheden gode, og de gav i hvert fald brugeren en ærlig værdi for de 39 cent, han havde betalt for sit kamera.

Glemte man kameraet ude på havebænken i regnvej - så pyt! Køb et nyt i morgen!

En ny film kostede kun 10 cent, så der var ikke så meget at betænke sig på.

De to chefer for Universal Camera Corporation kunne dog ikke undgå at bemærke, at der var ved at ske noget på fotomarkedet.

De ville gerne med ind i den 35 mm verden, som i 1934 langsomt var ved at gro frem, men for at komme ind her, var det nødvendigt, at deres firma

George Kende

trådte op i en anden liga, en liga, hvor der skulle mere kvalitet til.

Midlet til at opnå dette skulle være et nyt og opsigtsvækkende 35 mm kamera, kaldet Mercury, og manden der skulle udføre kunststykket var Universals lysende stjerne den nye cheffingeniør George Kende.

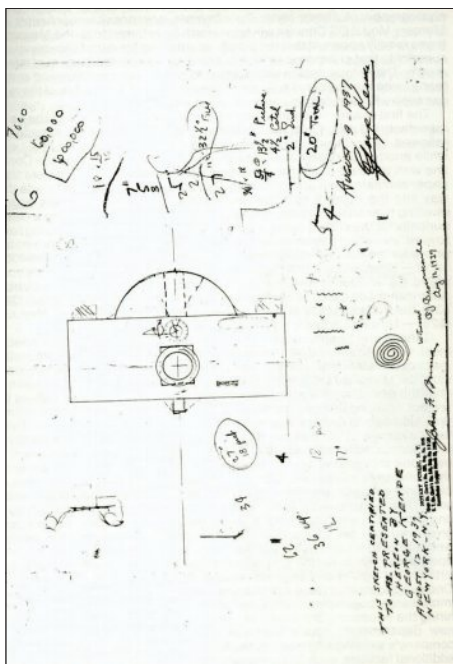
Mercury

Da man gik i gang med at designe det nye Mercury kamera, blev det faktisk en fordel, at man ikke anede, hvordan man skulle fremstille en sådant kamera.

Konstruktionsafdelingen fik helt frie hænder til at fremkomme med noget, ud fra den viden, man havde og anvende enhver god idé til at skabe noget som var kompakt, nøjagtigt og - frem for alt - let at samle, selv om det drejede sig om et finmekanisk mesterstykke.

Georg Kende havde på omkring 11 måneder bragt en smuk, velfungerende 8 mm smalfilmsoptager på markedet med en tilhørende projekter.

Nu drejede det sig om at gøre kunststykket efter inden for 35 mm fotoverdenen, og det lykkedes. Efter at de første skitser var blevet fremlagt for bestyrelsen den 12. august 1937 tog man fat, og allerede i oktober 1938 kunne det nyt kamera sendes på markedet.

Første skitse til Mercury-kameraet

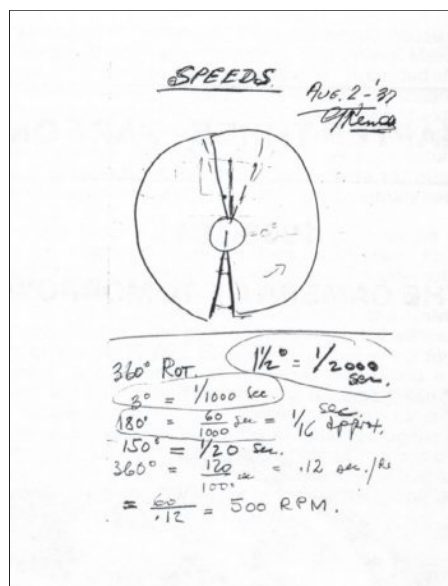
Skivelukkeren

Det afgørende i det nye kamera skulle blive den roterende lukker. Denne enhed blev skabt på baggrund af den teknik, der var blevet anvendt i det netop færdiggjorte 8 mm filmkamera.

Lukkeren kom til at bestå af en dobbelt metalskive, der havde sit omdrejningspunkt i overkanten af den bagved liggende film.

De to halvdele kunne justeres i forhold til hinanden, således at man var i stand til at indstille vinklen på det cirkeludsnit, der ved en eksponering tillod lyset fra objektivet at ramme filmen. På denne

måde var det muligt at opnå en eksponering inden for et område af 1/20 sek. og 1/1000 sek. Konstruktionen var ganske enkelt genial, idet den bestod af moduler, hvilket betød at den kunne monteres af medarbejdere uden nogen særlig uddannelse. Derudover havde den kun en enkelt akse sammenlignet med alle andre spaltelukkere, der kunne have op til fire akser. I modsætning til den berømte Zeiss Contax lukker var 'fading' ikke et problem, en fejl der ellers opstod på grund af hastighedsforskelle mellem Contax-lukkerens to halvdele.

Lukkeren til Mercury

Ved Mercury lukkeren var de to lukkerdele mekanisk sammenkoblet og styret af en enkelt fjeder. Positioneringen af cirkeludsnittet var placeret så snedigt, at udsnittet før eksponeringen påbegyndtes, skulle foretage en halv omdrejning før selve eksponeringen fandt sted. Dette system gav en hidtil uset nøjagtighed i eksponeringen.

Harvard Universitetets observatorium valgte således efter nøje målinger Mercury lukkeren, idet man var på udkig efter en meget stor ensartethed i eksponeringer i en såkaldt Solar Coronagraf. Hverken Leitz eller Zeiss var i stand til at give den krævede nøjagtighed ved 112.000 fuldstændig ens eksponeringer over en periode på syv måneder i temperaturer fra -18 gr. til $+45$ gr. celsius.

Medaljens bagside

Den særegne konstruktion havde blandt andet den ulempe, at skivelukkeren ikke kunne finde plads inden for et konventionelt kamera. Det var derfor nødvendigt at forsyne kamerahuset med den karakteristiske halvmåneformede opbygning på oversiden. Selv da var det ikke muligt gå højere op end

til et vertikalt 18x24 mm half-frame format. Mercury var imidlertid hverken det første eller det sidste kamera, der benyttede dette format. Selve kameraets hus var imidlertid - trods den mærkværdige overbygningbygning særdeles smukt udført med afrundede ender som en Leica og med en forsænket udløser. På mange måder var Mercury et smukkere kamera, end både Kodak og Argus kunne fremvise.

Lukkeren

Lukkerkonstruktionen tvang Universal Camera Corporation til at placere alle betjeningsknapper på

Univex Mercury kameraet

kameraets front, med alle akser parallelle med fotograferingsretningen. Univex gjorde dermed den påtvungne løsning til en fordel, idet både filmfremføring samt lukker- og afstandsindstilling blev samlet i et 'kontrolcenter' på kameraets front.

Eftersom man hos Univex ikke havde nogen stor bemanning af faguddannede finmekanikere satte man sin lid til timearbejdere. Derfor var det afgørende, at man fik mange af kameraets dele fabrikeret som halvfabrikata hos andre. Hermed blev fabrikken samlested for de forskellige moduler, som kameraet var opbygget af. Af denne grund manglede Mercury kameraet de ekstra fordele, som fandtes hos mange andre kameraer. Lange lukkertider var således ikke mulige, og en afstandsmåler og en lysmåler måtte købes som tilbehør.

Fordele

Igen vendte Univex denne mangel til en fordel ved at forsyne kameraet med to tilbehørssko på oversiden, ja visse tilbehørsdele kunne endog placeres oven på hinanden.

I følge denne udbygnings-filosofi kunne Univex endog tilbyde et monterbart hurtigoptræk placeret på kameraets front. Med langfingeren kunne dette

betjenes, medens pegefingeren betjente udløseren. Ved hjælp af dette kunne man nå at foretage én eksponering i sekundet, ved træning endnu flere. Tilbehørssko nummer to var, da den fremkom, omkring 30 år før sin tid, idet det var en såkaldt hot-shoe.

Synkronisering med en blitzpære var på dette tidspunkt kun seks år gammel, og kun Kine Exakta kunne som spaltelukker kamera tilbyde dette. Univex førte sagen endnu et skridt videre, idet man som sagt indførte den trådløse hot-shoe.

Idéen blev hurtigt taget op af Perfex, senere af Argus C4 og af Stereo Realist.

Til slut kom hele den fotografiske industri med, men vi må faktisk takke Univex for at have indført den indbyggede synkroniserings tilslutning, selv om det på det pågældende tidspunkt ikke var tænkt som et sted, man kunne anbringe selve blitzen.

For at drage fordel af sin nye 'top' placering inden for kameraverdenen introduceredes en variant af Mercury forsynet med en ekstra fjederfunktion, der gjorde det muligt at komme ned på 1/1500 sek., hvilket betød, at man blev hurtigere end Contax II. Denne variant af Mercury blev tilmed forsynet med et helt ny seks-elementers objektiv med en lysstyrke på f/2.0.

Achilleshælen

Mercury havde dog stadig en væsentlig ulempe, som man ifølge ejerne var tvunget til at slæbe rundt med nemlig de helt specielle film, som passede til kameraet. Som alle andre Univex kameraer krævede kameraet en speciel film, der kun kunne leveres fra en fabrikant, Gevaert Photo Producten i Antwerpen, Belgien. Dette fungerede udmærket i 18 x 24 mm formatet, idet Univex kunne levere specielle korte ruller, der havde 18 eller 36 eksponeringer på 35 mm film.

En konventionel Kodak patron indeholdt film nok til 72 eksponeringer, men passede altså ikke i et Mercury kamera.

Med den truende krig i horisonten blev det allerede i 1938 et lurende problem med de fortsatte leverancer af film fra Belgien. Hos Univex tog man den forholdsregel, at man tilbød special-patroner, som kunderne kunne fylde op med konventionel 35 mm film, alligevel blev kunderne nervøse, og potentielle nye købere begyndte at se sig om efter andre kameraer.

Efter Den 2. Verdenskrig

De store kikkertkontrakter som faldt i skødet på Univex, da USA trådte ind i krigen, reddede øko-

nomien for firmaet - for en tid, og man var, da krig-
gen var forbi, parat til at gå på markedet med Mer-
cury II.

Mercury II havde nøjagtig de samme specifikatio-
ner som Mercury I, men var indrettet til at tage
konventionelle filmpatroner 135 i stedet for den
specielle Univex film. (den særlige opsamleakse
kunne dog pilles ud, så man fortsat kunne bruge de
originale Univex film).

Fordelen ved at kunne bruge konventionelle film-
patroner betød imidlertid, at selve kameraet
blev ca. 13 mm større i højde og i længde, hvilket
dog ikke generede publikum synderligt. Værre var
det, at man ikke længere kunne bruge det oprinde-
lige hurtigoptæk. Kameraet solgtes ganske godt,
især fordi man i USA siden 1942 ikke havde kun-
net købe et kamera til civil brug.

Selv om Univex aldrig forfulgte succesen med
Mercury kameraerne, men gik over til at fremstille
kameraer til 120 rullefilm, så forblev Mercury II
på markedet indtil 1951 og blev endog forbedret på
visse punkter.

18 x 24 mm formatet fik en oplomstring omkring
1960, hvor Olympus med deres Pen F model fra
1964 indførte Mercurys roterende skivelukker, selv
om mekanismen og materialerne var helt forskelli-
ge.

Farvel og tak

Efter en periode hvor man forsøgte sig med mini-
kameraer som Minox, måtte man erkende, at tiden

Kamera til enkeltoptagelser på 16 mm/film

var løbet fra Univex, som helt uforståeligt havde
forsømt at forfølge spejlrefleks-bølgen, hvor man-
i kraft af nogle patenter - havde haft en enestående
chance.

Til Minikameraerne leverede den gamle leverandør
af film, Gevaert Photoproducten ikke blot sort/
hvide materialer, men også Kodachromefilm frem-

stillet i Antwerpen under navnet Uni-color. Det var
i virkeligheden den samme film som solgtes på
Grønland som 35 mm film under navnet K-Kolor.

Alle anstrengelser for at holde den stolte producent
af Mercury kameraet oppe mislykkedes og den 15.
maj 1964 lukkede Universal Camera Corporation
stille og roligt sine døre efter 31 år og 4 måneders
eksistens.

Store dele af ovenstående kommer fra Cynthia A. Repiskys bog: 'The
Univex Story'. ●

Bemærkning til Foto i USA del 3

Lars Rønnow Larsen

Objektiv er jo et seriøst organ, hvilket bevirker, at
folk tager det trykte ord til troende. Derfor denne
lille korrektur til Hans Elfelt Bonnesens artikel i
Objektiv nr 129 side 19:

HEB skriver: *Bakelit materialet havde Verschoor
lært at kende i Europa, hvor belgieren Leo
Hendrik Baekeland havde opfundet dette verdens
første industrielt fremstillede kunststof...*

Det er rigtigt, at Baekeland var belgier, og det er
belgierne og især flamlændingene stadigvæk me-
get stolte af, men opfindelsen af bakelit havde han
gjort i USA, hvortil han var flyttet i 1889. Bakelit
var i øvrigt ikke den eneste opfindelse, han kunne
bryste sig af.

Han opfandt også VELOX fotopapiret og proces-
sen, som han i øvrigt afhændede til George Estman
i 1899 for den beskedne sum af 1.000.000.- dol-
lars!

Hvis man vil vide mere om Baekeland kan man
hos Wikipedia finde en artikel, der går mere i dyb-
den: http://en.wikipedia.org/wiki/Leo_Baekeland. ●

BILLEDGRUPPEN

Gerhard Ryding

Mødedato: 27. januar, 10. marts & 5. maj

Østerbrohuset Århusgade 103. København Ø. Mødetid: 19:30

HUSK!

Det er også i Østerbrohuset vi afholder Billedgruppens møder kl 19:30

Torsdag 27. januar Bornholm Før & Nu

Stereoskopiske billeder fra solskinsøen Bornholm vil blive fremvist af Peter Randløv. Med sit stereoskopkamera har Peter opsøgt steder, hvorfra man har gamle optagelser fra, således vil vi glæde os over, hvorledes landskabet og bornholmerne har ændret sig.

Redaktøren vil medbringe forskellige former for billedmateriale samt en stak bøger, som forhåbentligt vil blive solgt til libhavere!

Torsdag 10. marts

Vi begynder med at præsentere, hvad man har erhvervet siden sidste møde. Derefter har aftenmødet to omdrejningspunkter, som hedder fotografier på grammofonplader. Hvem har mon Mads Alstrups vidunderlige reklameindspilning for det store danske fotogrossistfirma Merkur?

Derefter skal vi nyde film og teaterbilleder, gerne af dilettant komedier.

Redaktøren sælger stadig ud af visitkort, kabinet og stereoskopbilleder.

Torsdag 5. maj

Som sædvanlig har vi alle et eller andet at fortælle om. Fremvis gerne billeder i petit-format af royale og kendte personligheder.

Aftenen byder tillige på en lille AUKTION over billeder, dokumenter og andet fotorelateret 'skrot' fra redaktørens oprydningdille.

150 år i billeder

- fotografier fra Hjørring og omegn

Jan Rasmussen

Fra 15. oktober 2010 viser Historisk Arkiv i Hjørring udpluk fra arkivets store samling. De første portrætfotografier blev taget af omrejsende fotografer. Siden blev der så stor efterspørgsel at flere fastboende fotografer kunne få et levebrød. Nu er fotografier en selvfølge i aviser, reklamer, på ferien, til festen og for at dokumentere bulen i bilen. Særudstillingen viser de mange forskellige typer fotografier Historisk Arkiv har modtaget gennem årene. Men den viser også, at der til stadighed skal indsamles nye fotografier. Hvor er dokumentationen af pølsevognene?

Hjørring Rotary klub betaler hvert år den lokale fotoklub for at fotografere udvalgte emner. Således kan udstillingen fornyes frem til 23. oktober 2011.

●
Se: www.vhm.dk
www.vendiafilm.dk

Søges: Ældre fotografier fra 'Den hvide By' på Frederiksberg, dvs. arbejderkolonien omkring Lighedsvej m.m. Billederne købes eller byttes.

Tune Laug, tlf: 3879 0715.

'De Bangske Morgenmænd'

Forhenværende politiker Torben Lund og en række ligesindede, hvis interesse er studier omkring forfatteren Herman Bang efterlyser fotografier, postkort og enhver form for ting og sager omkring forfatteren og hans liv.

Kontakt Torben Lund på tlf.: 3325 8127 eller 20695776

En ekskursion til fotografiets begyndelse

Billedgruppen på besøg hos konservator Lene Grinde

Lene Grinde fotograferer med kolloidium

Foto: FB

10 veloplagte medlemmer af Billedgruppen blev modtaget med åbne arme og venlige blikke af Thomas og Lene Grinde. De fremmødte blev opdelt i to hold, hvorefter vi fik en grundig orientering rundt i husets adskillige små rum. Alt var indrettet med faglig ekspertise og blev nøje beskrevet, hvordan og hvorledes man i forne tider 'fremtryllede' billeder på blankpolerede kobberplader og de skrøbelige glasplader.

Mange kvalificerede spørgsmål blev stillet og besvaret med faglig viden. Daguerreotypi- og kolloidiumprocessens mange specifikke og for os i dag finurlige håndværksmæssige arbejdsgange blev gennemgået. Thomas havde selv fremstillet det polerredskab, som var uundværligt til at polere den sølvbelagte kobberplade.

Der blev både 'aftaget' og fotograferet med daguerreotypi- og kolloidiumprocessen. Lysforholdene på dagen var ikke optimale, men vi kunne tydeligt opleve, at billederne tonede frem. Næsten fem timer var gået og alle var enige, om at det havde været en spændende oplevelse sammen med et ægtepar, som tydeligvis havde fundet en livsform.

Thomas daguerreotypierer

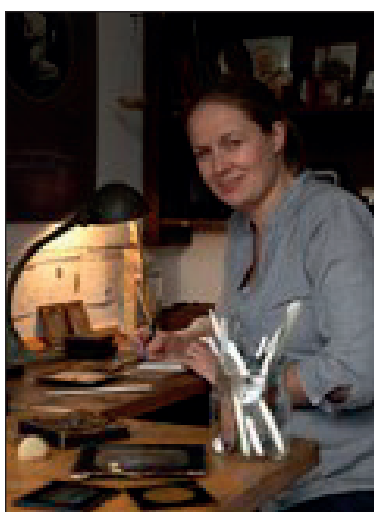
ATM

Lene Grinde byder Billedgruppen velkommen Foto: FB

Den hjemmefremstillede polermaskine

Lene Grinde ved konservatorbordet

En del af Billedgruppen foreviges

Foto: ATM

*Daguerreotypi. Eksponeringstid: 2 min (overskyet).
Fremkaldt vha Becquerel metoden i 30 min under 60w glødelampe*

Glaspladenegativ med gelatine sølv-iodid/bromid emulsion. Eksp: 16 sek. (overskyet kl. 13-14

Ferrotypi

(1851-ca. 1890)

Fra Peter Haagen har vi modtaget disse 4 ferrotypier ca. 60x90 mm formentlig fra 1880-1890.

Ferrotypierne er reproduceret på sortlakeret jernblik.

Da prisen på disse optagelser var lav, er motiverne ofte jævne mennesker iført deres stadstøj.

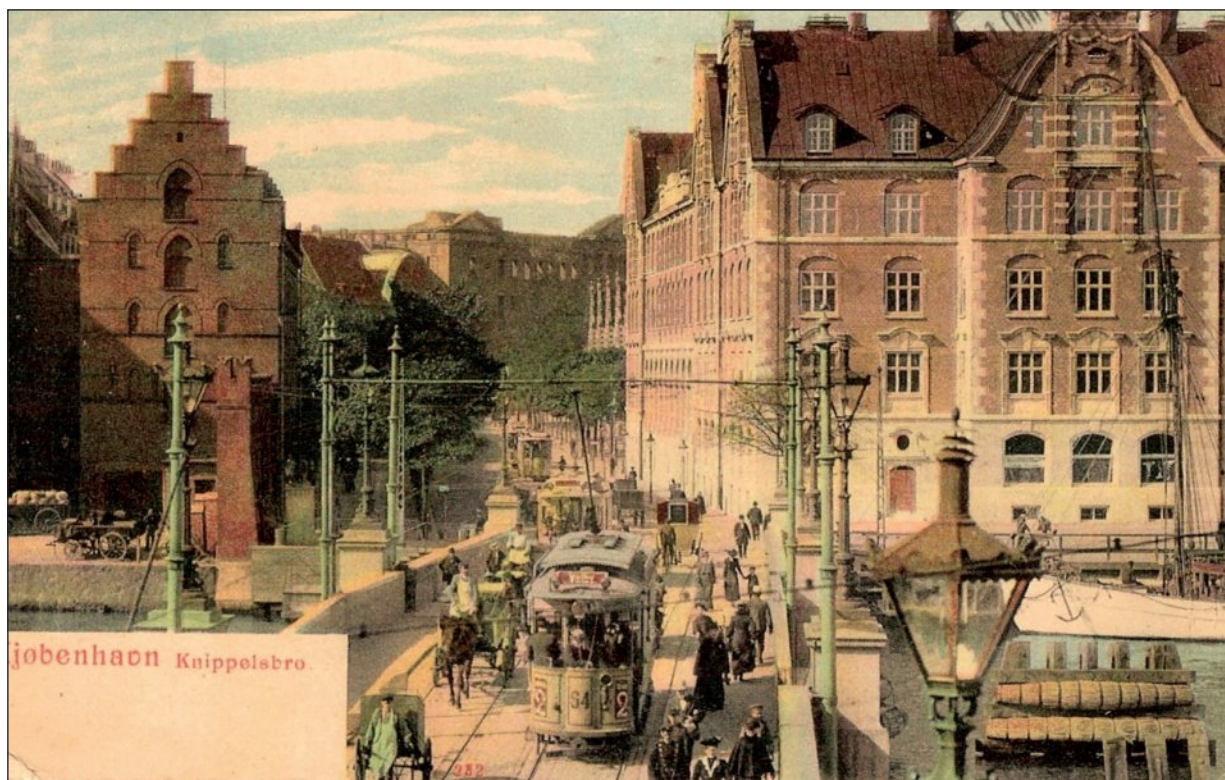
Photochromprocessen

(1888- ca.1900)

Som smukke postkort var disse københavnske motiver forløberen for farvefotografiets fremkomst.
Man kaldte tiden Bell Èpoque

Administrationsbygningen til Københavns Kvindefængsel

Den gamle Knippelsbro

Dansk Fotohistorisk Selskab på bornholmsk antikmesse

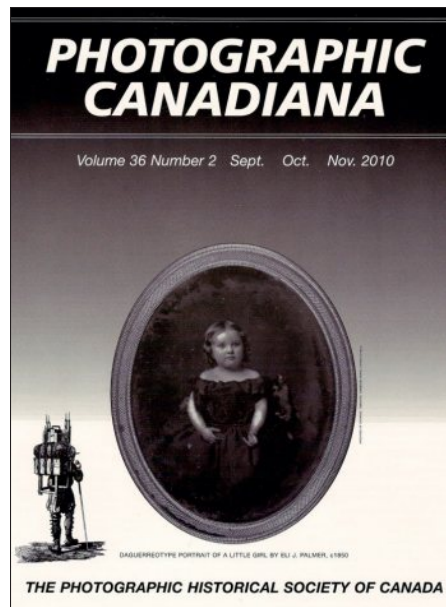

Gerhard Ryding er helt 'stereoskopisk'

Årets antikmesse havde i år 1.400 besøgende hvor Dansk Fotohistorisk Selskab var repræsenteret af Gerhard Ryding og Ole Hesager. I Bornholm Tiden skriver Lisbet Holst bl.a.: *Igen i år var Dansk Fotohistorisk Selskab inviteret til at være med på standen, og de mange gamle fotografier, postkort, visitkort og andre kuriositeter blev flittigt studeret af mange af messens besøgende. Også gamle bornholmske fotos og arbejder af tidligere bornholmske fotografer var med på messen.*

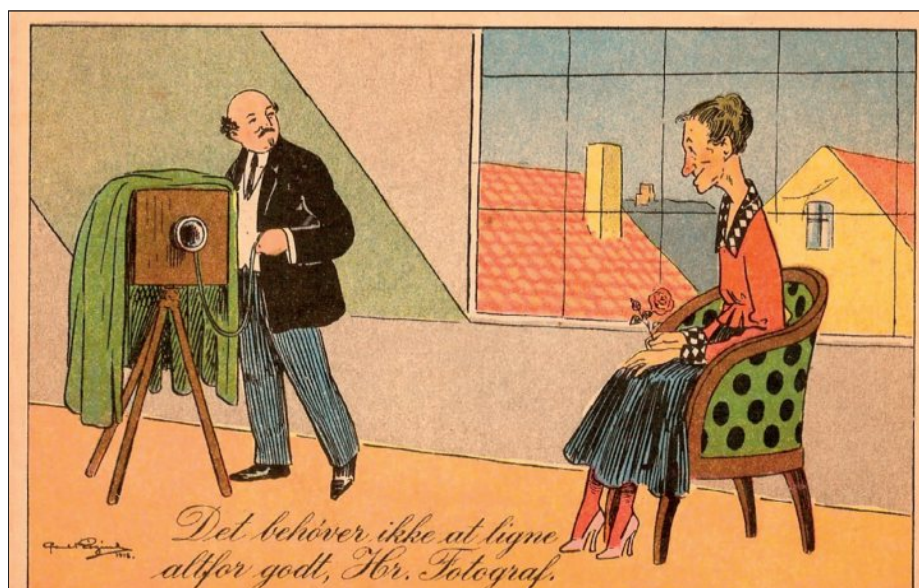
Flere bornholmere havde fundet gamle fotos frem fra gemmerne og kunne bl.a. få dem grandset nøjere af Ole Hesager fra DFS, der derefter gav et bud på fotografiets alder m.v.

Tak til Ryding og Hesager for deres indsats med at gøre DFS kendt på Bornholm. Der blev også uddelt prøvenumre af Objektiv. ●

Objektiv (Danish Photo Historical Society) - Nos. 127/128, April, 2010.

One of the finest international magazines we receive, based on the illustrations and design - but we still haven't learned to read the Danish text. One article appears to highlight the career of Ernst Leitz II (1871-1956) while another contains dozens of magnificent reproductions of vintage images dating back to 1843. Over 100 such images are available in issue No. 128. ☺

*Det behøver ikke at ligne
altfor godt, Hr. Fotograf.*

BOG & Udstillingsomtale

Flemming Berendt

Herfra hvor vi står 1-3

Redaktion: Hans Edvard Nørgaard-Nielsen, Erland Porsmose og Louise Wolthers.

Bind 1: Sådan ligger landet

Bind 2: Landet i bevægelse

Bind 3: Fjorten fotografier

Format: 29x25 cm, 2.208 sider indbundet. 450 fotografier i farve & s/h.

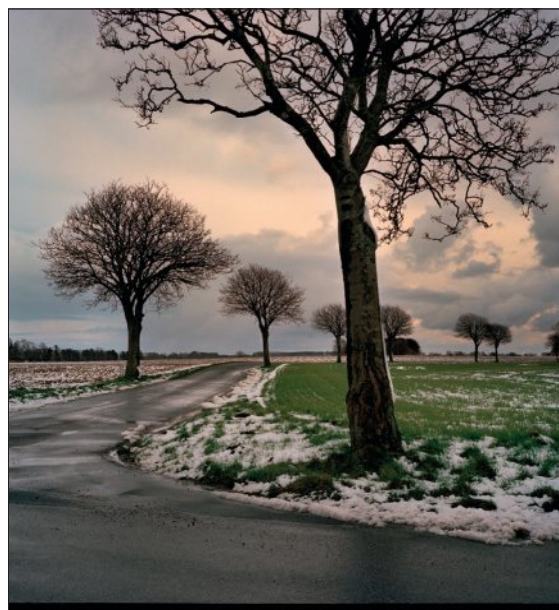
Kr. 499,94 (vejl). Pluskort fra Politiken giver 20% rabat-

Forlag: Gyldendal.

ISBN 978-87-02-08653-9

Joakim Eskildsen, Orup Tykke, 2009

Krass Clement, Ved Dalmose, 2008

Det store fotografiske 3-bindsværk: Danmark under forvandling til den nette sum af 12 millioner kroner støttet af Kulturministeriet, Ny Carlsberg Fondet og Realdania. Det største fotografiske projekt i Danmark nogensinde. 14 fotografier har rejst land og rige rundt 2008/2009 for primært at dokumentere det danske landskab og de menneskeskabte ting. Hans Edvard Nørgaard-Nielsen udtaler: *Billederne skal ikke være skønmaleri. Det skal være en slags visitkort til fremtiden og afspejle Danmark af i dag. Fotoprojektet skal vise Danmark råt for usødet.*

Bind 1 viser os landskabet på forskellige årstider der fremtræder i en farvemætning og usædvanlig trykkvalitet. Det er landskabet, som fotografierne har fastholdt, med menneskelig fravær, det er de raserede skove, bymiljøer i udkantområderne, der langsomt men sikkert dør hen. Kirsten Kleins sort hvide fotografier af naturområder, en smuk kon-

trast til farvebillederne.

Bind 2 fremtræder som en præsentation af huse som vi bor i. Havnemiljøer med skibe, kraner som midtpunkt. Billeder af skrot i alle dets nuancer viser med hvilken hurtighed vi destruerer værdier, som før i tiden måske var klenodier. Storbyens vilkvarterer. Henrik Saxgreen er repræsenteret ved nogle fine billedvinkler, som også her leder tanken hen på manglende kærlighed til arkitekturen. Vor uformåen til at takle kemisk affald og forurening i landskabet.

Bind 3 er helliget de 14 fotografier, som fortæller om projektet, deres arbejdsmetode, og hvorledes Hans Edvard Nørgaard-Nielsen idé og tanke er forsøgt at blive udmyntet i de mange billeder, også de som er mere krybtiske.

Måske kunne projektet følges op med en bogudgivelse, hvor det er nutidens menneske, som er i focus.

Forlæggeren Palle Fogtdal har med stort held og ekspertise fremstillet sådanne bogværker i mere beskedne udgivelser.

På Museet for Fotokunst i Odense præsenteres billederne, hvorefter de kommer til Herning Kunstmuseum samt til Sophienholm og Gl. Holtegaard

Joakim Eskildsen, Orup Tykke, 2009

Joakim Eskildsen, Orup Tykke, 2008

Kras Clement, Skælskør, 2008

Krass Clement, Kruså, 2008

ved København. Fotografierne er derefter tilegnet Museet for Fotokunst.

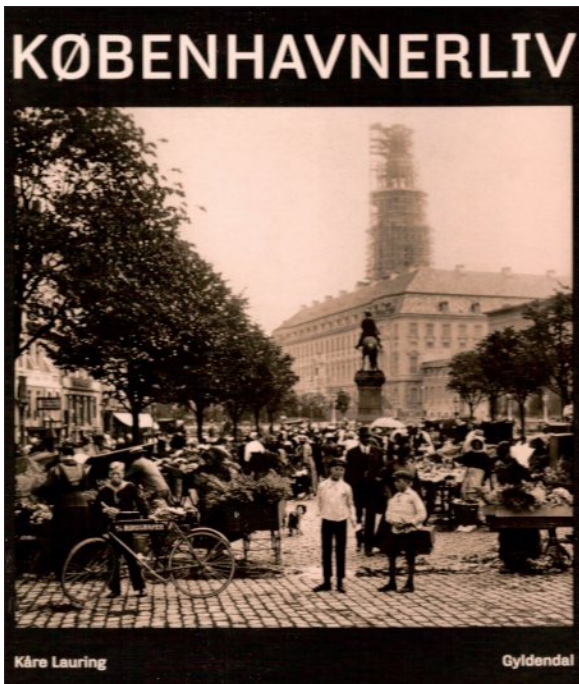
Årets julegave er hermed i hus. For en pris der svarer til 4 sæt undertøj får man læsestof og en øjenåbner, der langt overgår hvad vi hidtil har set.

Trykkeriet Narayana i Gylling og redaktionsholdet skal have ros for en storslået indsats.

Følgende fotografer har bidraget til værket:

Louise Wolthers, Astrid Kruse Jensen Christina Capetillo, Fie Johansen, Henrik Saxgreen, Janne Klerk, Joakim Eskildsen, Kirsten Klein, Krass Clement, Mads Gamdrup, Nicolai Howalt, Peter Brandes, Trine Søndergaard, John Jedbod og Jørgen Borg.

Forfattere: Minik Rosing, Peter Laugesen, Jens Smærum Sørensen, Michael Stoltze, Marianne Larsen, Siegfried Lenz, Susanne Brøgger, Jesper Theilgaard, Synne Ribbjerg, og Henrik Dahl. ●

Københavnsliv
Kåre Lauring
Format: 28x25 cm, 271 sider
Gamle bundtoner og farvenuancer
Kr. 299,95. ISBN 978-87-02-07637-0

Forfatter og historieformidler Palle Lauring udgav i 1965 bogen UDE OG INDE i København 1850-1920. Billedmaterialet stammede fra autor selv og en række nationale billedsamlinger, men ikke mindst fra Det kgl. Biblioteks Kort- og Billedsamling. Bedst kendt er Peter Elfelts panoramabillede af København set fra Rådhusets tårn.

Nu 45 år senere har sønnen, cand.phil. i historie og museumsinspektør på Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg Kåre Lauring udgivet bogen *Københavnsliv 1857-1939*.

Det er blevet en fremragende billedbog med en kyndig beskrivelse og vidunderlig skildring af perioden. I 1850 boede der ca. 150.000 mennesker indenfor voldene. I 1940 var tallet steget til 1 million! Det er denne periode hvor København ændrede sig fra en fæstningsby til en moderne storby, vi får præsenteret ved hjælp 'nyfundne' billeder som forfatteren møjsommeligt har gravet frem i arkiverne. De er udvalgt med Kåre Laurings kritiske sans, hvor detaljen med en gennembearbejdet tekst får tidens ånd til at genoplive.

Kåre Lauring beskriver det således:

For os, der i dag bor i de lejligheder, er det næsten som om vi kan mærke dem. De sov og elskede i vores soveværelser, fødte deres børn her, hyggede sig

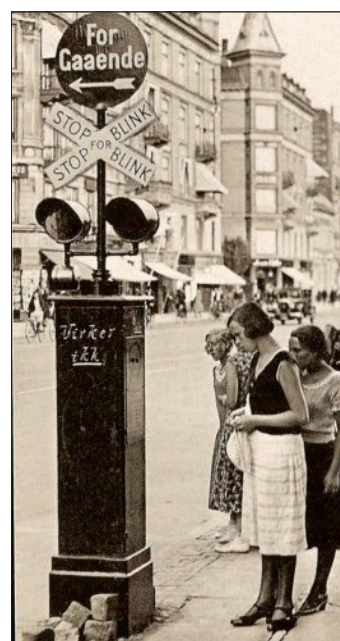
i vore stuer og lavede mad i vores køkkener. De levede for en stor del i de samme ejendomme og lejligheder, som vi i dag bor i. Her flyttede de ind som nygifte, her fejrede de jul, konfirmation sølv- og guldbryllup. Her døde de.

Med disse 'malende' ord er tonen lagt igennem hele bogen. Det gamle Nørrebro præsenteres af et enestående fotografi fra 1904, hvor folkelivet leves helt ud på Nørrebrogade, man hører fiskekonernes skingrende råb: her er store levende ål!, sild er godt!, r-æ-je-er-godt - alt indpakkes i avisPapir, her er INGEN sundhedskontrol, her er friske varer!

Her ved juletid må vi ikke glemme *Peters Jul*, som er skrevet af rektor på Krebs Skole, en ubehagelig sadistisk mand, senere skildret af Paul Bergsøe:

Hvem gjorde det? - Tavshed, Krohn blev mere og mere rasende, og endelig hørte man en stemme fra en lille dreng, han var vel 7, højst 8 år: Det var mig. Jeg var selv en lille dreng mellem hundrede andre, og det gjorde et uudslettelig indtryk på mig, da Krohn i hele skolens nærværelse med sit modbydelige spanskrør gennemptryglede dette barn, som efter moderne begreber næppe havde forset sig. Det var prygl, læsterlige prygl, til ofret lå på gulvet og vred sig.

Der er efterhånden udkommet mange flotte fotohistoriske bøger om det 'gamle' København, men denne billedhistoriske gennemgang af vor gamle hovedstad er ekstrem imponerende, ikke kun fordi reproduktionerne er bearbejdet og trykt i den bedste kvalitet. Den er fremstillet hos Korotan i byen Ljubljana, Slovenien.

Uanset om det var dårlige tider, julen skulle fejres, som her hos borgmester Jens Jensen hvor familien er samlet rundt om træet. De unge piger har fået deres fineste kjoler på, og gaverne ligger forventningsfuldt under træet. Sammen med gaverne ses også bladet Juleferie, som Københavns Kommunelæreforening udgav i 1918-19.

Foto: Holger Damgaard

Vestergade. I løbet af tyverne begyndte trafikken inde i de snævre gader i det centrale København at stige kraftigt, og man begyndte så småt at lære begreber som trafik kaos at kende. Ca. 1925

Eftermiddagspromenade på Strøget. Der promeneres og hilses på. Vognen er standset, så de to fruer kan hilse ordentligt på hinanden og udveksle de sidste nyheder. Mor og datter i vognen er iført ens tøj, og den lille pige har lært høflighed. Så længe mor taler med damen, står man op. Ca. 1895. KB

SAMPLERDILLEN

FOTOHISTORISK MUSEUM ER FLYTTET TIL AGERSKOV

Det nye Fotohistorisk Museum. Tværgade 4, 6534 Agerskov

Alex byder velkommen!

Alex Steinbach

I forbindelse med kommunesammenlægning ville Nykøbing Falster kommune efter 12 år ikke længe støtte det lokale TV & Fotohistorisk Museum beliggende i det gamle vandtårn.

Disse to begivenheder gjorde, at vi ønskede at flytte og købe et hus, hvor privatbolig og museet kunne forenes. Dette kom til at vare 3 år. I Sønderjylland opsøgte vi 9 huse, men det 10. var præcis det vi ønskede. Det er imidlertid 2 huse. I det ene har der været forretning. 5 år senere blev der bygget en privatbolig.

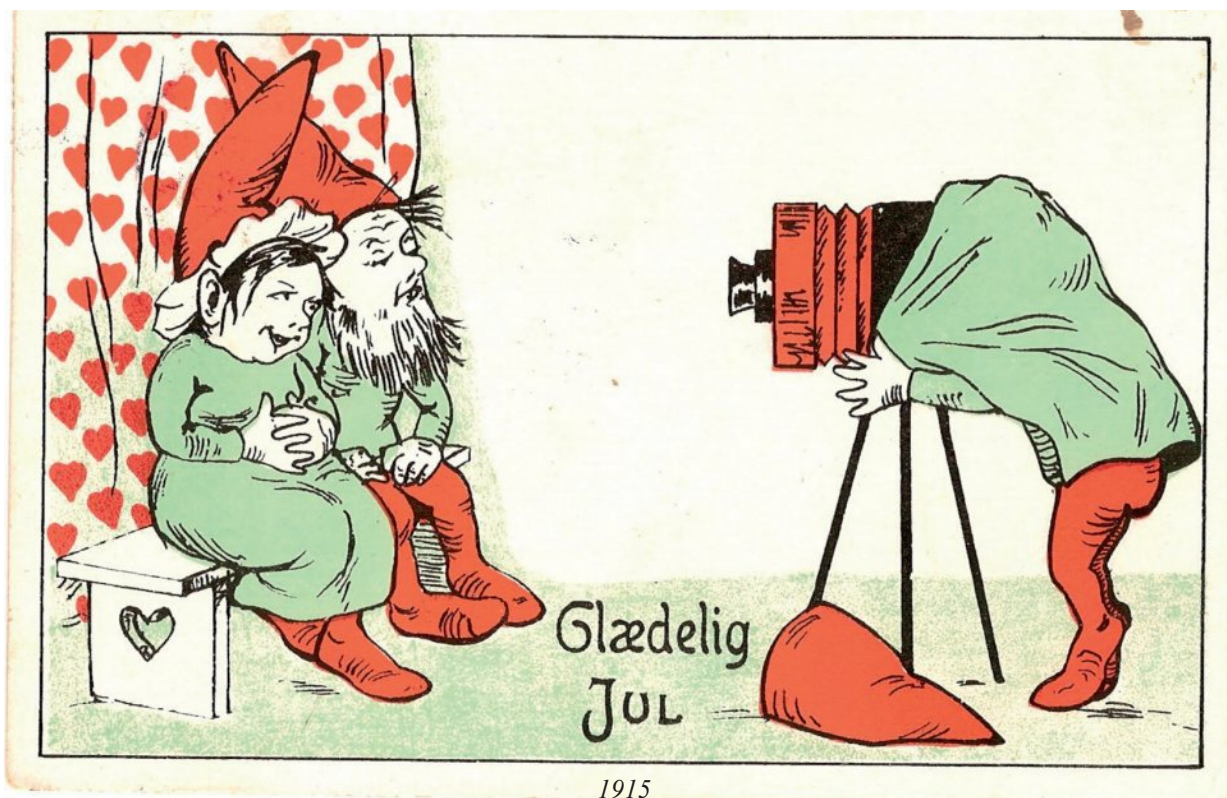
Erhvervsdelen er på 160 kvm. Samt ca. 120 kvm. loft. Museet vil blive på ca. 280 kvm. 120 kubikmeter skal transporteres til Agerskov.

Vi håber at kunne åbne museet den 1. maj 2011 kl. 14:00, hvor alle medlemmer er velkomne. I næste nummer af Objektiv vil der være en nærmere orientering. ●

Her er noget der skal falde på plads!

Glædelig jul fra Gerhard Ryding

Kan afhentes gratis!

Følgende tidsskrifter kan afhentes på Teglgårdsvej 308, Humlebæk: PHT/hollandsk. årg. 2003-2010.
Photographic Canadiana. Årg: 1989-2005, 2007-2010. Image (G.E. House) Vol. 33-40.

Komputer for Alle. Årg. 2009-2010

Aftal tid for afhentning tlf.: 4589-2496 eller 4919-2299

'DIT & DAT'

Forretningsmeddelelser, anvisnings-og orienteringsnyt

Mødereferater:

Torsdag 16. september

Et særdeles stort antal medlemmer mødte op for at høre Peter Randsløv fortælle, og fremvise sine stereoskopiske billeder af damer med mangfoldige kurver optaget/aftaget af kgl. hoffotograf Peter Elfelt. At sidde på 1. række var nærmest livsfarligt, men alle overlevede. De pikante billeder fremtonede med for tiden den mest optimale teknik. Som afslutning fremvistes et mere kulturelt indslag fra den årlige konkurrence i USA. Peter Randsløv og andre meddeltagere viste deres formåen til lands og vands. En herlig aften som måske gav inspiration til deltage i Stereoskopklubbens arbejde. Tak til PR. Til sidst blev bordene ryddet for 'skrot'.

Lørdag 9. oktober

Svend Erik Jeppesen

Fra tidlig morgen samledes medlemmerne til loppemarkedet. Det var glædeligt at se de mange deltagere. Handelen og snakken gik som vanligt livligt. Efter loppemarkedet serverede John en herlig frokost i de tilstødende lokaler. Det er et stort arbejde at købe ind og forberede frokosten, men det er tydeligt, at deltagerne sætter pris på at kunne nyde frokosten i hyggeligt samvær i de fine lokaler.

Efter frokost holdt Kjeld Jensen et spændende foredrag om rejsekameraet. Kjeld berettede om de forskellige typer af kameraer og fortalte om de forskellige komponenter, der indgår i et rejsekamera, objektiv, 'søger', kassette, bælg, stativ mv. Selvom alle tilhørerne helt sikkert har set et rejsekamera før, var det, når Kjeld gik i detaljen og fremviste et spændende udpluk fra sin righoldige samling, en ny verden, der viste sig for mange tilhørere. En stor tak til Kjeld Jensen for et interessant og inspirerende foredrag.

Dagen sluttede med anvisningssalg med ting og sager i alle prislæg og kvaliteter. Andreas Trier Mørch svingede hammeren i rask tempo, så buddene kom i hastig rækkefølge. På mindre end et par timer var sagerne fordelt. Og efter afregning og oprydning kunne deltagerne drage hjem efter en begivenhedsrig dag.

Til sidst lidt malurt i bægeret. Flere deltagere klagede over, at nogle af de numre, der på den første side af anvisningslisten var angivet som stand A, slet ikke kunne leve op til dette. Flere af disse sager var enten defekte eller i meget ringe stand. Selvfølgelig kan det ved eftersynet konstateres, hvis nogle af numrene er i helt anden stand end angivet. De medlemmer, der indgiver skriftligt bud, er imidlertid ilde stædt, når beskrivelsen ikke er i overensstemmelse med virkeligheden. Køberen bliver ærgerlig og vred, og anvisningssalgslederen bliver bragt i en ubehagelig situation. Derfor følgende opfordring: Hvis man ønsker at angive en vares stand, hvilket principielt er en god idé, så vær ærlig med beskrivelsen!

Anvisningssalgets indbragte kr. 19.120,00

Torsdag 21. oktober

Det fuldautomatiske kamera har vi alle bakset med i forne tider. Nu var tiden kommet til høre om, hvorledes det hele har fungeret inde i apparatet. Tandhjul, snekker, snorebånd og andre Storm P. snurre-piberier. Klaus-Eckard Riess gav os et indgående kendskab til en ukendt verden. Heldigvis får i det gentaget på skrift side 11. Hermed bør ingen græde over, at man har glemt eller tabt tråden. En herlig aften i godt selskab!

Lørdag 23. oktober

Anvisningssalg i København foregik i de midlertidige lokaler hos VUC i Hvidovre. Her var god plads med behagelige stole og rigelig med borde. Andreas Trier Mørch og Svend Hugo kaldte til orden og salget blev skudt i gang. Priserne var vigen- de for almindeligheder, hvorimod gode 'sager' holdt prisen. En Brewster stereoskopbetragter i æske fik hammerslag ved kr. 500,00, 18 stk. stereoskopbilleder af P. Elfelt, motiv damer, gik for kr. 1.800,00, et stereoskopisk daguerreotypi indbragte kr. 1.500,00, en kuriositet fra fortiden en pulverblitz blev afhændet for kr. 180,00. Dagen sluttede med en hammerslagspris på kr. 12.390,00

Der bydes velkommen af Svend Erik Jeppesen flankeret af det herlige 'isenkram'

Et udsnit af Kjeld Jensens fine samling af rejsekameraer. De er alle renoveret og fremtræder i god brugbar stand.. Kjeld har igennem mange år haft næse for og evnen til at finde atelier og storformatapparater til rimelig indkøbspris. Den smukke og håndværksmæssige renovering er en pryd.

**Generalforsamling & landsmøde afholdes 9. april
Østergades Forsamlingshus. Østergade 33, Middelfart**

Anvisningssalgslisten til lørdag, d. 09.10.10 i Middelfart

Anvisningssalgs-effekterne sælges som beset, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig intet ansvar for eventuelle fejl og mangler og den anførte tilstandsbeskrivelse. Køber og sælger erklærer hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes kontant på stedet med såvel køber som sælger. Kredit gives kun til medlemmer, der ikke er til stede ved anvisningssalget. Ved kommissionskøb vil effekterne blive sendt pr. postopkrævning. Den, der afgiver bud for tredjemand hæfter for budet. Medlemmer kan indsende bud pr. telefon, e-mail eller brev til anvisningssalgslederen: Løif Germann Jensen, Gl. Kongevej 172 C, 2. sal, 1850 Frederiksberg C.
 tlf. 33 21 43 67 - e-mail: loif.gj@webspeed.dk
 Kommissionsbud modtages senest 2 døgn før anvisningssalget.

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
1	Filtere: 3 stk. Leitz-UV, 2 stk. Leitz-Gul, 1 B&W-UV, 1 Hasselblad-UV			60
2	Kasse med fotoblade			30
3	Kasse med fotobøger			30
4	Rodekasse med div. kamera m.m.			45
5	Rodekasse med kamera m.m.			80
6	Exa 1a, m. Meritar 2,9/50 (skilt mangler)			30
7	Exa 1, m. Domiplan 2,8/50			40
8	Exakta "Glanz und Elend einer legendären Kamera" VHS-videofilm 90 min.			50
9	Contessa-Nettel selvudløser (rund) og ERNI afstandsmåler (Leica kopi)			240
10	Ihagee Auto-Ultrix m. Ihagee Anastigmat 4,5/10,5 cm, snækkogangsfokusering			150
11	Chr. Winther Fotografrens udviklingsforretning, indbundet, 1948	A		30
12	Olympus mju-II	A		40
13	Kiev 24x36mm med lysmåler	A		110
14	Exakta Varex IIb, m. Tessar	A		150
15	VHS-optagelse med Bjørn Ochsner og Flemming Berendt	A		5
16	VHS-optagelse med Bjørn Ochsner og Flemming Berendt	A		5
17	Mckeown's price guide 1992-1993	A		100
18	Zenit E, med påsat spejlele 8/500	A		300
19	Mahogni-kassette 21,5x30cm	A		20
20	Linhof stativ i alu	A		40
21	Linhof stativ i alu	A		40
22	Linhof stativ i alu	A		150
23	Gamle metalskabeloner fra kollodiumtiden (sjældne)	A		20
24	Hugo Meyer Primotar objektiv, 55mm	A/B		30
25	Stereobetrager VCH	A		5
26	Stereobetrager	A		35
27	3 stk. stereobilleder damer	A		40
28	3 stk. stereobilleder damer	A		30
29	Far til fire bog af Poul Malmkjær	A		20
30	Temanummer indbundet: Kanonfotografen, 1991	A		10
31	Album m/gamle postkort + pose m/ældre fotografier	100	Retur	
32	Yashica EZ-Matic 4 (pæn)			10
33	"Fotonyheterne" + katalog Cornwall Fotoauktion			10
34	Nikkormat FT, m. Nikkor H auto 1,2/50, BT og Hanimex pro 550 flash			140
35	Nikon L35 TW AD, m. 38/65mm			5
36	Canon AV1, m. Canon FD 1,8/50			70
37	Contaflex IV m. Tessar 2,8/50			160
38	Exakta Varex IIb, m. Jena T 2,8/50 og prismsøger			150
39	Exa 500, m. Domiplan 2,8/50			100
40	Polaroid Colorpack 88 i orig. emb.			10
41	Edixa.mat Reflex Mod. B, m. Iscotar 2,8/50 samt orig. mellemringe			100
42	Minolta XD5, m. Minolta MD 1,7/50, fungerer perfekt			125
43	Exakta Varex Ila, m. Jena T 2,8/50			260
44	Zeiss Ikon Contax III (nr. G.19098) m. Sonnar 1,5/5cm	1000	1000	
45	Practica F X 3, m. Meritar 2,9/50			100
46	3 stk. Exa: II, Ila, IIb, defekte			70
47	Taske m.: Nikon FM, m. Nikkor 1:2/50 + Nikkor Q auto 3,5/135			140
48	AF Micro Nikkor 2,8/55			300

Anvisningssalgslisten til lørdag, d. 23.10.10 i København

Anvisningssalgs-effekterne sælges som beset, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig intet ansvar for eventuelle fejl og mangler og den anførte tilstandsbeskrivelse. Køber og sælger erklærer hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes kontant på stedet med såvel køber som sælger. Kredit gives kun til medlemmer, der ikke er til stede ved anvisningssalget. Ved kommissionskøb vil effekterne blive sendt pr. postopkrævning. Den, der afgiver bud for tredjemand hæfter for budet. Medlemmer kan indsende bud pr. telefon, e-mail eller brev til anvisningssalgslederen: Løif Germann Jensen, Gl. Kongevej 172 C, 2. sal, 1850 Frederiksberg C.
 tlf. 33 21 43 67 - e-mail: loif.gj@webspeed.dk
 Kommissionsbud modtages senest 2 døgn før anvisningssalget.

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
1	Gitzo stativ (2 stk.)			20 + 20
2	Skulderstativ (Kaiser Video)			10
3	Agfa projektor 5x5 (fra ca. 1925)			5
4	Kasse med to bakelitkameraer m.m.			20
5	Kasse med EPISKOP, 5x5 betragter, Sixtomat			5
6	Petroleum-mørkekammerlampe (ca. 1890) + div. M.K. udstyr			160
7	Div. Mørkekammerudstyr			10
8	Agfa magnesium pulverflash, m. tilbehør			170
9	2 bilkæsker, Agfa + Kodak, til billeder			140
10	Projektor med legetøjsbilleder (ca. 1915)			5
11	Diverse fotobøger og foto-framærker + 75 stk. "Objektiv"			220
12	Kodak Vestpocket (127) og Kodak 1-A (116)			100
13	Pladekamera 9 x 12 + 16mm. spejlsere			20
14	Ændret: Diverse lysmålere i alu-kuffert			70
15	AgfaColor planfilm 10x13 + planfilmkassetter			10
16	Canon Prima Mini II, m. etui			5
17	Practica brugvejledn. LB2 + LTL3 + Super TL 1000			5
18	Exa I med Domiplan 2,8/50			10
19	Zeiss Ikon diaprojektor Ikolux 300 med orig. monterbart magasin			10
20	Paul Wolff: Meine Erfahrungen ... farbig, samt Leica brugsanv. fra marts 1931, m.v.			110
21	Exa 1c (M42) sort med Zeiss Jena Tessar 2,8/50, fremtræk defekt			50
22	Exa la med Meritar 2,9/50			10
23	Nikon F60, m. AF Nikkor f4-5,6/35-80mm og brugsanvisninger			70
24	HEXI-LUX bakelitkamera med Duo-Luse blitz			150
25	Pentax auto 110, m. 2,8/50mm + 2,8/24mm samt motordrive			160
26	Petri GX-4, m. Cosina zoom 3,5-4,5/35-70mm. i taske			30
27	Welta Weltini II, m. Xenar 2,8/5cm.	200	200	
28	Welta Welti I, m. Trioplan 2,9/50	150	150	
29	Kodak Retina Reflex S, m. Xenar 2,8/50			130
30	No.1 Pocket Kodak Junior (m. Doublet lens) + taske			40
31	Kodak Brownie Senior Six-20 og Brownie Target Six-16			10
32	Kodak Retinette IA og Kodak Duaflex			55
33	Brewster stereoskop med æske			500 500
34	6 stk. Harald Cohen stereobilleder, (heraf 5 stk. ikke-registrerede)			200 +
35	7 stk. "tissue"-stereobilleder, (heraf 2 med større skader på bagsiden)			100 150
36	17 stk. franske stereobilleder med motiver fra Europa m.m.			100 +
37	7 stk. stereobilleder (5 skulpturer, samt 2 danske privatoptagelser)			50 50
38	No.1A Pocket Kodak foldekamera	B/C		40
39	Temanummer Objektiv nr. 53 Kanonfotografen indbundet			100
40	Bog: A/S Filmbabrikken Danmark (Jan Nielsen)			150
41	Zeiss Ikon. Dia og negativ - fremviser			5
42	Bog: 100 Years of Nordisk Film			65
43	3 stk. stereobilleder: P. Elfelt nr. 1954, 1389, 1390	A	300	300
44	3 stk. stereobilleder: P. Elfelt nr. 4725, 4722, uden nr.	A	300	480
45	3 stk. stereobilleder: P. Elfelt nr. 1930, 1943, 2392	A	300	150
46	3 stk. stereobilleder: P. Elfelt nr. 1949, 1964, 1975	A	300	300
47	3 stk. stereobilleder: P. Elfelt nr. 1963, 1919, 1923	A	300	150
48	3 stk. stereobilleder: P. Elfelt nr. 4751, 4754, uden nr.	A	300	420

tlf. 33 21 43 67 - e-mail: loif.gj@webspeed.dk
 Kommissionsbud modtages senest 2 døgn før anvisningssalget.

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
49	Agfa Solinette, m. Solinar 3,5/50, koblet afstandsmåler og Syncro Compur			240
50	Franka Solida II, m. Westar 3,5/75, made in US-Zone			20
51	Rodekasse med bl.a. filtre og gamle blitzpærer			150
52	Yashica M, m. Yashinon 1,9/4,5 cm, kobler afstandsmåler			20
53	Stereopanel til indbygning m. 2 stk. Wollensak Revere 35mm f3.5 i lukkere, OK	200	Retur	
54	Stor lærredstaske Loeve-Pro Magnum 35			5
55	Olympus Superzoom 120, m. zoom 4,5-8/35-120 AF			50
56	Sigma SA-300, m. Sigma UC zoom 3,5-4,5/28-70mm. I taske			30
57	Hitachi pal Hi8 Video kamera, m. zoom x 16, AC-adapter m.m.			10
58	Håndholdt stereobetrager (Nøllered), kun indhugget tallet: 4	1000	1200	
59	Carl Zeiss Jena foldestereoskop Aerotopograph			160
60	Steky Model III, m. Stekinar-Anastigmat 3,5/25mm. og etui	B		320
61	Zeiss kikert 8x20 med tilhørende stereomikroskop-basis			440
62	JVC Compact VHS videomovie GR-AX2, m. bånd, ladeaggregat m.m.			50
63	ICA Icarette, m. Novar-Anastigmat 6,8/10,5cm. (flot)			30
64	Zeiss Ikon Ikoftex II, m. Tessar 3,5/7,5cm. og BT med nazi-stempler	B	300	300
65	Dansk daguerreotypi (J. Ussing, Fanøe), i slidt Union-Case			500 950
66	8 stk. stereobilleder: 1862 International Exhibition London, i trækasse			200 450
67	Fransk stereo-daguerreotypi: Skulptur af Jean-Jaques Pradier			1500 2000
68	Francis Frith glas-stereodiapositiv: Søjer, Karnak			500 500
69	Brewster stereoskop			500 800
70	Håndkoloreret stereobillede: Victorianske kvinder med stereoskoper			100 100
71	Sunsulpture stereoskop (Wendell Holme's type)			200 200
72	Plast-stereoskop: "StereoViewer Model PSV-2"			100
73	21 stk. trykte stereokort (Jesu liv) + stereoskop			240
74	5 stk. Tissue cards: Genrebilleder			250 250
75	Ferrier & Soulier: 2 stk. Glas-stereodiapositiver (ét defekt), pyramider			300 900
76	Rejsekamera (12x17), mahogni, m. 2 kassetter og objektiv	A/B	1500	1750
77	Trope Contessa Nettel, m. Tessar 4,5/15cm.	B	2000	Retur
78	Mahogni kamera 24x30 (håndværkertilbud)			400
79	4x5" bænkamera New-View	B-C		70
80	Zeiss Icarette 6x9			130
81	Zeiss Super Ikonta (grim, udtræk defekt)			280
82	Zeiss Contax Tessar 5cm.			500
83	Zeiss Contessa, m/taske (ny)			60
84	Zeiss Contaflex Super, m/taske (flot)			110
85	Hasselblad 6x6 magasin			220
86	Olympus OM-1			50
87	Olympus OM 10			60
88	Olympus 35RD (flot)			30
89	Canon A35F (flot)			10
90	Carena SFL-2, m. 55mm. og taske (flot)			20
91	Minolta SRT 101			40
92	Minolta SRT 201, m. 1,4/58mm. og taske (pæn)			160
93	Nikon 35-70mm AF (flot)			120
94	Nikon 70-210mm AF (flot)			160
95	Lunax 3 belysningsmåler med etui (fin)			110
96	Rolleiflex 6x6, m. Tessar 75mm. (fin)			560

+ Benefice-lot: 100kr.

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
49	Exakta Varex (nr. 685196) m. Zeiss Jena Tessar 3,5/50 samt lyskætsøger			180
50	Leica R3 MOT Electronic	600		+
51	Ihagee Exakta stort bælgdystyr			40
52	Nikkorex teleforsats, Nikkorex-Tele 1:5,6 m. orig dæksler			70
53	The Focal Encyclopedia of Photography (1700s.) og The Focal Manual of Photogr. (600s.)	150	+	
54	Til Rolleiflex 6000: 3 stk. matskiver + 1 stk. mellemring (ET9) +diverse A			20
55	Div. Canon: Filtre, lens mount konvertere m.m.			180
56	Div. Canon: Brochurer, modlysblandere, dæksler m.m.			150
57	Canon focusing screen L, Flash coupler D mm. (til F-1)			130
58	Stort stereografoskop			500 500
59	Keystone Visual Survey Telescopical (Stort, metal-stereoskop, bordmodel)			50
60	Stereo daguerreotypi (engelsk?): Kvindeportræt			1500 1500
61	20 stk. stereobilleder, 1. Verdenskrig			500 500
62	Budtz Müller stereobillede fra Tivoli			100 +
63	Roger Fenton stereobillede: Falls at the Hermitage, Dunkeld			100 200
64	Glas-stereodiapositiv: Belzont's Pyramid at Gezeh (Francis Frith?)			400 400
65	Plast-stereoskop: "Stereo Viewer Model PSV-2"			70
66	Ferrier & Soulier: 3 stk. Glas-stereodiapositiver (Egypten)			600 600
67	13 stk. Hude stereobilleder fra Nationalmuseet			100 +
68	Canon FT, m. Canon FL 1,8/50			90
69	1 taske New Line (som ny)			30
70	Nikon Speedlight SB 20 flash			10
71	Topcon RE 2, m. 2,8/28mm.			70
72	Nikon FE, m. 2,8/100mm. (fin stand)			140
73	Optik til Minolta: 3,5/200 - 1,7/50 - 28-80AF - Zoom			90
74	Canon Demi halvformatkamera			150
75	Polaroid Land Camera Mod.95 (brun+alu) (flot)			160
76	Polaroid Image System i org. box (som nyt)			10
77	Motocamera Pathe/Zeiss i taske (flot)			100
78	Magasin-kamera (ca. år 1900), m. messingoptik (fin stand)			10
79	Cine Kodak Eight Mod. 2 (fin stand)			10
80	Ricoh TLS 401, m. 2 optik og stativ (fin stand)			80
81	Pentax Spolmatic 500, m. 3 optik og flash i taske			110
82	Edixa Reflex m. Westanar 2,8/50 (med udløserarm) samt mellemringe			110
83	Contaflex I, tidlig model uden selvudløser (nr. A77090), incl. original polifiter m.fl.			200
84	Leitz Reprovit II fokuseringslæde (til bajonet) og projektionshoved	300	+	
85	Practica IV B, m. Primotar E 3,5/50			100
86	Exakta Varex Ila, m. Jena T 2,8/50			300
87	Canoscan 2700F dias/film-scanner i orden med alt tilbehør i org. kasse	A/B		120
88	Rodekasse			10
89	Ændret: Pulverblitz	A		180
90	Rodekasse			20
91	Olympus Flash G 40	A		80
92	Rodekasse			30
93	Kikkert, gammel enøjet messing i etui	B/C		50
94	Rolleiflex håndgrib for tojede spejlfleks, med trådudløser	A/B		90
95	Skakt til Pentax 6x7 med etui. (brugsprøget)	B/C		10
96	Fotex minikamera, 4x4 cm på 127 film (fremtræder næsten som nyt)	B		150

+ Benefice

Anvisningssalgslisten til torsdag, d. 02.12.10 i København

Anvisningssalgseffekterne sælges som beset, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig intet ansvar for eventuelle fejl og mangler og den anførte tilstandsbetegnelse. Køber og sælger erlægger hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes kontant på stedet med såvel køber som sælger. Kredit gives kun til medlemmer, der ikke er til stede ved anvisningssalget. Ved kommissionskøb vil effekterne blive sendt pr. postoprkrævning. Den, der afgiver bud for trediemand hæfter for budet. Medlemmer kan indsende bud pr. telefon, e-mail eller brev til anvisningssalgslederen: **Leif Germann Jensen, Gl. Kongevej 172 C, 2. sal, 1850 Frederiksberg C.**

tlf. 33 21 43 67 - e-mail: leif.gj@webspeed.dk

Kommissionsbud modtages senest 2 døgn før anvisningssalget.

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
1	Mahognistereoskop til 45 x107mm. stereodias		300	
2	Metalstereoskop i kikkertfacon, den ene matskive revnet			
3	Stereo Viewer Model PSV-2 med 6 stereobilleder (anatomi/hjernen)			
4	2 stk. stereobilleder, Hude (LH518+LH519 / soldater) + stereoskop		100	
5	2 stk. Stereobilleder, Edw. J. Muybridge (Yosemite Valley)		100	
6	12 stk. Stereobilleder, Siège de Paris 1870-71		120	
7	6 stk. glas-stereodias, Ferrier & Soulier (Athen, Grenada, Palestina)		300	
8	4 stk. stereobilleder (Boerkrigen, South Africa)		100	
9	Viewscope stereobetrakter med 10 stereobilleder (heraf 6 fra DK)		200	
10	Metal-stereobetrakter med stereobilleder (Maskinfabrik/Chemnitz)			
11	Temanummer Objektiv nr. 53 Kanonfotoapparatet indbundet			
12	Bog: Chr. Winther Fotografiens udviklingshistorie (nr. 138) 1948, indbundet			
13	3 stk. stereobilleder: P. Elfelt nr. 2399, 1953, 1952	A	300	
14	3 stk. stereobilleder: P. Elfelt nr. 1775, 2002, uden nr.	A	300	
15	3 stk. stereobilleder: P. Elfelt nr. 1980, 1976, 1974	A	300	
16	3 stk. stereobilleder: P. Elfelt alle 3 uden nummer	A	300	
17	3 stk. stereobilleder: P. Elfelt nr. 5088, 1388, 5095	A	300	
18	3 stk. stereobilleder: P. Elfelt nr. 4732, 4724, uden nr.	A	300	
19	Zeiss Werra (24x36mm), m. Tessar	A		
20	Maghoni kamera (13x18cm), m. ukendt objektiv	A/B		
21	Nikon F80 kamerahus	A	800	
22	Kodak Jiffy Six-20 (6x9), m. taske			
23	Pentax K 1000, m. Pentax-M 2/50 + Kenlock: 4,5/80-200 samt 2,8/35			
24	Sony CCD-TRV15E camcorder, m. 3 bånd + Hama redigeringsudstyr CUT202, m.m			
25	Kraftigt Cullmann stativ, type 2903, m. panoramahoved.			
26	4 albums: Rejsebilleder (bl.a. m. Palle Huld og Elith Foss) + 7 visitkort			
27	Minolta SRT101, m. MD-Rokkor 2/45 + MC Tele-Rokkor 2,8/135 + BT			
28	Minolta Bellows II, diakopiudstyr, mellemringer samt MD Rokkor 2/50			
29	View-Master Viewer, m. 11 billedhjul			
30	Zeiss Ikon Contaflex Prima, m. Pantar 2,8/45 og BT			
31	Trope Contessa Nettel, m. Tessar 4,5/15cm.	B	1800	
32	Chinon Bellami (rød), m. flash, æske og brugsanvisning (i orden)		250	
33	Polaroid Model 95			
34	SEI EXPOSURE PHOTOMETER (spot-lysmåler fra 1947)	B		
35	Kasse med mange fotos, visitkort m.m.			
36	Sony Blitz N 50. I orden			
37	33 stk. visitkortbilleder		100	
38	Leitz: Stort kuglehoved			
39	Leitz: Stort kuglehoved			
40	Leitz: Gråt bordstativ m. kuglehoved			
41	Leitz vekselslæde (ældre model)			
42	Leitz vekselslæde (roterende, fra 30'erne)			
43	Leitz mikroskopkamera? (sort lak)			
44	Diax Ia, m. Westar 3,5/50			
45	Canon-7 hus, samt Deckert: "Canon Rangefinder Cameras 1933-68"		500	
46	Exakta-optik: Jena S 4/135 + Jena Pancolar 2/50 + Meyer Telemegor 5,5/250			
47	Rodekasse (to dele)			
48	SIDA "spionkamera", bakelit, ca. 1935, i org. emballage		200	

Anvisningssalgslisten til torsdag, d. 02.12.10 i København

Anvisningssalgseffekterne sælges som beset, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig intet ansvar for eventuelle fejl og mangler og den anførte tilstandsbetegnelse. Køber og sælger erlægger hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes kontant på stedet med såvel køber som sælger. Kredit gives kun til medlemmer, der ikke er til stede ved anvisningssalget. Ved kommissionskøb vil effekterne blive sendt pr. postoprævning. Den, der afgiver bud for tredemand hæfter for budet. Medlemmer kan indsende bud pr. telefon eller skriftligt til anvisningssalgslederen: **Leif Germann Jensen, Gl. Kongevej 172 C, 1850 Frederiksberg C.**

tlf. 33 21 43 67 - e-mail: leif.gj@webspeed.dk

Kommissionsbud modtages senest 2 døgn før anvisningssalget.

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
49	3 stk. gl. Kodak klapapparater.			
50	Exakta Varex Ila (præget front), m. Jena T 2,8/50		350	
51	Exa Ila med Domiplan 2.8/50		100	
52	4 Leica bøger, Rogliatti, Kisselbach og Lager			
53	Samling Exakta, Edixa og Praktica brochurer og brugsanvisninger			
54	Leitz vekselslæde med lup		100	
55	Exakta: "Glanz und Elend einer legendären Kamera" VHS-videofilm 90 min.			
56	Ihagee projektor bakelit, gammel, i original kuffert			
57	Exa Ia m. Meritar 2,9/50		100	
58	Exakta Varex IIb, m. Jena T 2,8/50		250	
59	Praktica L m. MC Zenitar-M2s 2/50			
60	Olympus Superzoom 120 samt 130S, Vivitar flash Auto 2600, m.m.			
61	Nikon F3, m. Nikkor 2/35	B		
62	Nikon FE, m. Nikkor-H 2/50	B		
63	8 stk. TIME LIFE BOOKS (fra serien Life Library of Photography)			
64	Art Directors' Index to Photographers no.6			
65	Fotos fra Dresden (1965 / 12 stk.) samt fra Mühlhausen (10stk.)			
66	Spændende gamle danske fotobøger og tidsskrifter			
67	Udenlandske fotobøger m.m. (primært tyske)			
68	Rodekasse med spændende fotos, albums og negativer			
69	Til Canon: Focusing screen A,B,D,E, data back (2 stk.), duplicator, angle finder, magnifier, flash, etc			
70	Magazines, 22 stk. LFI leica fotografie international from 2003 to 2010			
71	Magazines, 118 stk. Leica fotografie from 1967 to 1988			
72	Magazines, 51 stk. Leica fotografie international from 1997 to 2003			
73	6 stk. fotobøger, bl.a. om Leica			
74	Zeiss Contessa Nettel 9x13, m. Trinastigmat 6,8/13cm (pæn, OK)			
75	Nikon F 401 S			
76	Hasselblad magasin 6x6			
77	Pentax MG			
78	Pentax SP 1000, m. 55mm plus taske			
79	Voigtländer Vito CL (flot stand)			
80	Olympus Pen, m. etui			
81	Polaroid SX 70 Land camera (flot)			
82	Weston Master V, m. etui (som ny)			
83	Leica-Meter MR			
84	Kodak Retina Reflex III m 3 Schneider opt.:50 ,85,135 mm. Alt er som nyt	A		
85	Ricoh Auto Shot med fjederoptræk,fattigmands Robot.Helt i orden	A/B		
86	Leicina med 2 opt. og tilbehør i taske			
87	Canoscan 2700 dias/filmscanner.I orden og med alt tilbehør i org. kasse	A/B		
88	Minolta XM hus uden søger. Flot	B		
89	Overblændingsudstyr til Kodak karusseller. Formentlig i orden			
90	Agfa Colorflex, m. Apotar 2.8/50 mm	B		
91	Minolta 110 Zoom I orden	A/B		
92	Canon Demi. I orden	B		
93	Pentax MX m. "pandekageoptik"2.8/40 mm. I orden.Optik flot,hus B		150	
94	Voigtländer Brillant (TLR) + Neo-Fot A (dansk bakelitkamera)			
95	Rodekasse med bøger, blade , brochurer			
96	Lille rodekasse: Kamera og diverse			

MØDERÆKKEN

2/12 - 20/1 - 29/1 (Middelfart) 17/2 - 17/3

Østerbrohuset - Århusgade 103, København Ø.

Mødetid: kl. 19:30

TILBAGE I ØSTERBROHUSET

Torsdag 2. december
JULEANVISNINGSSALG
Bemærk første torsdag i
måneden
KLOKKEN 19:00
Fotografika opstilles i num-
merfølge

Torsdag 20. januar
Balda og Bünde

Klaus Eckard-Riess vil med ord og billeder og levendegøre Balda-Werk's omskiftelige historie i det forgangne, dramatiske århundrede. Vi afslutter med en rigtig gang 'Skrot'.

Lørdag 29. januar
Jyllandsmøde
Østergades Forsamlingshus
Østerbrogade 33
5500 Middelfart
Loppemarked, foredrag og
'skrotsalg

09:30 Lokalet åbner

10:00 Loppemarkedet begynder

11:30 Frokostpause. Frokost, kan købes til en rimelig pris

13:00 Foredrag:

De franske fotografiapparaters anden guldalder 1945-1965

François Marchetti fortæller om periodens tekniske udvikling. Design og elegance.

14:00 'Skrotsalg' som sædvanlig afsluttes der med et overdådigt 'skrotsalg' uden sælær. Husk at tømme loft og kælder.

Torsdag 17. februar

Andreas Trier Mørch har i flere omgange studeret sovjetisk arkitektur og udgivet 3 bøger om 'kranskekage arkitekturen' Det ukendte Skt. Petersborg (2004) byggeriet under den kommunistiske perioden. Andreas vil i aften fortælle om Art Nouveau i Skt. Petersborg. 4 bygninger: Singer Bygningen, Jelisejevs Købmændsbutik, Vitebsk Banegården og Revolutionsmuseet er det fotohistoriske omdrejningspunkt. ATM's eget specialbyggede kamera samt et udvalg af russiske kameraer præsenteres på det hvide lærred.

Afslutning som vanen tro med 'skrot'.

Torsdag 17. marts

Sjældne & ukendte kameraer

Elo Lundin Christensen præsenterer klenodier fra sin egen samling bl.a. hans nyfundne stereoskopkamera fremstillet af JPA.

Det opstille 'Skrot' vil blive udbudt som afslutning.

Nye medlemmer

Georg Nordby Sørensen
Ny Kastetvej 2A, 1.tv
9000 Ålborg.

Vagn Sloth-Madsen
Kobbelvænget 61, 5. sal th.
2700 Brønshøj.

Kristian Holberg Lindgren
Aldershøjvej 21,
9800 Hjørring.
Velkommen!

Støt Danmarks Fotomuseum
- bliv medlem af
Venneforeningen på
www.fotomuseum.dk

DANMARKS FOTOMUSEUM

Museumsgade 28 · Herning · www.fotomuseum.dk

Goecker

Professionel imaging
Hejrevej 37
2400 København NV
www.goecker.dk

NJAL FOTO

Njalsgade 22. Tlf.: 3254-5590
www.njalfoto.dk

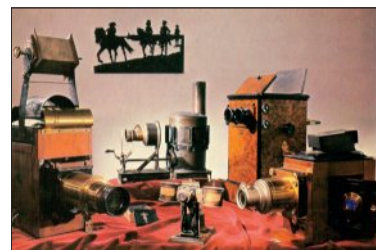
NIVÅ FOTO

Nivå Center 88
2990 Nivå
Tlf.: 4914-1804

NORTHERN LIGHT GALLERY

Køb & salg: Fotografier 1839-2009
Salg af: Opbevaringsmaterialer
og fotobøger
www.nlg.dk Adaneman@nlg.dk
Tlf.: 3860-5942

Fotohistorisk Museum

40 78 85 03

www.fotohistoriskmuseum.dk

BESTYRELSE & REDAKTION

Formand:

Svenn Hugo
Orebyvej 27.
4990 Saksbøbing.
Tlf: 5470-5595
Vildmanden@email.dk

Næstformand &

Anvisningssalgsleder:

Leif Germann Jensen
Gl. Kongevej 172 c. II.
1850 Frederiksberg C.
Tlf: 3321-4367 (mellem kl. 10-11)
Leif.gj@webspeed.dk

Redaktør:

Flemming Berendt
Teglårdsvej 308,
3050 Humlebæk.
Tlf: 4919-2299 eller 4589-2496
dfs@post.tele.dk
www.objektiv.dk

Kasserer:

John C. Mikkelsen
Kystvejen 42,
5466 Asperup
Tlf: 6448-1021
Je.jo.mi@mail.dk
Giro konto nr. 150 6447
SWIFT-BIC: DABADKDK
IBAN: DK35 300000015064 47

Bestyrelsesmedlem:

Allan Bunton
Vanløse Allé 70, II. tv.
2750 Vanløse.
Tlf: 3871-0091

Møder vest for Storebælt:

Svend Erik Jeppesen
Arnakvej 74,
8270 Højbjerg.
Tlf: 6150-2124
sej8270@yahoo.dk

Møder vest for Storebælt:

September/oktober og januar/februar

Webmaster:

Leif Johansen
H.C. Andersensvej 7,
6100 Haderslev.
Tlf.: 7452-6038
leif@dagnyleif-johansen.dk

Økonomi & adresseændring:

Kontingent: Danmark kr. 350,- Norden og øvrige
Europa kr. 375,-
Medlemsperiode: 1. januar til 31. december.
Girokort fremsendes i december.
Indmeldelse pr. 1/10-31/12 kr. 85,-
Objektiv udsendes i april/september/december + te-
manummer.

Anvisningssalgsbetingelser:

Tilmelding af fotografika pr. post eller E-post senest
1. marts, 1. august og 1. november.
Henvendelse: Leif Germann Jensen, Gl. Kongevej
172 c, II, 1850 Frederiksberg C.
Tlf.: 3321 4367 (mellem 10-11).
Medlemmer kan fremsende BUD pr. tlf. brev eller E-
-post

Medlemskab af DFS er obligatorisk for deltagelse i
anvisningssalg. Sælger og køber betaler hver 12,5%
i salær til DFS.

Anvisningssalg afholdes ved generalforsamlingen i
Middelfart i april, samt vest for Storebælt i septem-
ber/oktober.

Desuden i København i oktober og december.

Loppemarkeder afholdes i januar/februar samt
samt april og oktober.

Møder i København:

Den 3. torsdag i månederne september-marts kl: 19:30
Østerbrohuset Århusgade 103. København Ø.

DFS hjemmeside:

www.objektiv.dk
Indholdsfortegnelse for Objektiv indtil nr.115: www.objektiv.dk/
objektiv/objall.htm
Database over alle artikler i Objektiv:
www.objektiv.dk/objektiv/startbase.php

Danmarks Fotomuseum

Hjemmeside www.fotomuseum.dk

Æresmedlemmer:

Flemming Berendt
John Philipp
Kurt Petersen

Følgende har bidraget med materiale og andet:

Danmarks Fotomuseum, og Flemming Berendt (arkiv).

Redaktionen gør opmærksom på at skribenter til artikler IKKE er an-
svarlige for fejlforklaringer og oplysninger der hidrører fra dokumen-
ter, artikler eller bøger.

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivel-
se af skriftet, samt dele deraf, er KUN tilladt efter skriftlig tilladelse fra
Dansk Fotohistorisk Selskab. No part of this publication may be repro-
duced in any form without permission in writing from DFS.

Copyright 2010. ISBN 0107-6329.

Tryk: Strandbygaard Grafik A/S.

PHOTOGRAFICA

SKINDERGADE 41 · 1159 KØBENHAVN K · TEL. 33 14 12 15 · WWW.PHOTOGRAFICA.COM

